

bokselskap.no, 2016

Amalie Skram: *Sjur Gabriel*

Teksten i bokselskap.no følger *Samlede verker*, 1924 (3. utg.), bind 3 (Kristiania, Gyldendal). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-321-3 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-322-0 (epub), 978-82-8319-323-7 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Amalie Skram

Sjur Gabriel

Fortælling

bokselskap.no

2016

I

I Hellen en halv Mil nordenfor Bergen, regnet efter gammeldags Længdemaal, levede for omtrent 60 Aar siden en Bondemand ved Navn Sjur Gabriel.

Gaarden han ejed var saa ussel at se til, at den mest ligned en Udmark, og Huset han bodde i ikke større end en Pladshytte.

Han hadde foruden Kone og fem Børn ogsaa fire Kjør, syv Smaler og en Gris at forsørge.

Gaarden hed Hellemyren, og det Navn var der Mening i. Stenknauser og Myrmarkⁿ¹ var det altsammen med de svarte, nakne Fjællene og den mørkegrønne Sjø til Indhegning.

Som Bierhverv drev han paa med at fiske. Ofte laa han ude om Nætterne i den lille, tjærede Færingsbaad med en af de største Gutter, der var i ni, ti Aars Alderen, mest i Regnvej, for da gav Fisken bedst Bid. Saa rodde han ud paa Morgenen den halve Mil ind til Byen, hvor han solgte Fangsten for et par Orts Penger. Fisken var billig den Tid. Paler og Stortosk stod i en Pris fra fire til ti Skilling Stykket.

Konen Oline laa paa Barselseng omtrent en Gang om Aaret. Efter lidt over tolv Aars Ægteskab havde hun født ni Børn til Verden. De fire sidste var døde, og saaledes gik det til, at hendes yngste, Smaa-Adna, som hun kaldtes, var fem og et halvt Aar gammel.

I denne Tid, da hun altsaa intet Barn havde ved Brystet, fulgte hun undertiden med, naar Manden fiskede. Hun var saa heldig med at faa Bid, og dertil saa dygtig til at ro som nogen Kar, uagtet hendes Krop var liden og spinkel som en femtenaars Jentes.

Men den større Fortjeneste, hendes Medhjælp gav, gik som oftest ud igjen til Brændevin. For hun havde den Vane at ta sig en Taar over Tørsten, saasnart der var om end aldrig saa kneben en Lejlighed. Sjur Gabriel kunde bære sig ad, hvordan han vilde, altid fik hun stukket nogle Fisk tilside paa Byturen, som hun saa, under Foregivende af et eller andet Ærinde, lusked afsted med og solgte oppe i Torvegaarden eller inde paa Brændevinskneipen tæt ved.

En Fredag var de først begyndt at fiske efter Middag og kom derfor ikke til Byen før mellem fem og seks om Eftermiddagen. Til Gjengjæld var de heldige med Salget og fik Fisken afsat paa en Timestid.

Sjur Gabriel havde hele Tiden havt Øjnene med Oline og strængt forbudt hende at forlade Baaden. Han vilde dog se, om det ikke en Gang skulde være muligt at faa hende hjem i ædru Forfatning. Sønnen Jens var bleven sendt op til Bageren for at købe nogle Strilekager, de skulde ha med sig.

Nu sad Sjur Gabriel med Ryggen til Oline paa den forreste Tofte og snakked med en i Nabobaaden, der havde nogle store Sej, som han ikke var bleven af med.

Oline sad agterude i Rangen foroverbøjet med Albuerne paa Knæerne og

Hagen i Hænderne. Med det lille, udtryksløse Barneansigt og det sorte Skout,ⁿ² der slutted tæt om Panden, ligned hun en halv voksen Jente, der for Spøg havde klædt sig ud som Kone.

Hun saa til Siderne med et lurende Blik uden at røre Hodet. Baaden var fortøjet i Triangelen, og Bryggetrappen saa nær ved, at en kunde skridte over til den.

Hun rejste sig forsigtig, blev staaende lidt og saa paa sin Mands Ryg med frygtsomme Øjne og gjæpende Mund. Saa bøjde hun sig langsomt og tog noget op fra Bunden af Baaden, som hendes Skjørt havde skjult, mens hun sad. Det var en Byldt, indsvøbt i et blaarudet Tørklæde og knyttet sammen til at bære i Haanden.

Atter stod hun et Øjeblik stille og betænkte sig. Saa sprang hun med et pludseligt Sæt op paa Baadrælingen og derfra hen paa Trappen.

Lynsnart havde Sjur Gabriel vendt sig, sat den højre Haands Knokler til Støtte mod Toften og med et eneste Jomp slængt sig agterud, faat det ene Knæ mod Baadrælingen og Armen strakt ud efter Oline, hvis Skjørt han naadde at faa Tag i.

«Kar ska Du aav!» skreg han dæmpet, men med indædt Bidskhed, idet han rykked i Skjørtet.

Oline greb i Rækværket for ikke at tumble bag over, og sled samtidig alt hvad hun kunde for at komme løs.

«Statt stidl, edl eg flængje Stakkjenⁿ³ din! Kar ska Du aav? spyr eg.»

Oline gav tabt. Hun mumled noget om, at hun skulde op til «ho Guri», som tjente paa en Bondestue i Torvegaarden.ⁿ⁴

«Ka heve Du i Bylten din?»

Det var Sjøtrøjen hendes, forklarte hun. Den var revnet i Sømmen, og nu skulde hun op til Guri for at faa Naal og Traad til at bøde den med.

Sjur Gabriel skar Tænder og fremsnærrede en Forbandelse.

Han havde set, at Bylten rørte sig.

«Gjev hega,» sa han forbitret, og drog saa haardt i Skjørtet, at Oline ramlede et Par Trin ned over.

«Dar heve Du heile Stasen!» Hun hævede Armen med Byldten, som hun hele Tiden havde søgt at holde bag sig, og slang den af al Kraft imod Baadbunden.

Sjur Gabriel vendte sig uvilkaarlig for at se, hvor den faldt, og med det samme slap han Taget i Skjørtet.

I samme Nu sprang Oline op ad Trappen, skyndte sig over Triangelen og smøg som en Aal op i Torvegaarden.

«Dekersⁿ⁵ Kjærring,» mumled Sjur Gabriel, da han saa, at hun var borte.
«Tak hidne no att.»ⁿ⁶

Han tog Sydvesten af Hodet, klødde sig i Haaret, satte den paa igjen, spytted ud over Sjøen og gav sig saa til at løse Byldten op, hvor han fandt indsvøbt i Sjøtrøjen to Lyr og en middelstor Tosk.

«Ubegripele te Sneddihet,» sa han halvhøjt og blev siddende bøjet over den halvdøde Fisk med Armene paa Knæerne og Hænderne nede mellem de skildte Ben.

«Ka ska Du ha for Lyren din, Du Strilⁿ⁷ der i Baaten?»

Sjur Gabriel saa op og fik Øje paa en Tjenestepige med Tørklæde om Hodet og Kurv paa Armen; hun stod lænet ud over Bryggerækværket, og betragtede Fiskene, som mat slog Halen mod Sjøtrøjens uvante Vadmél.

Uden at forandre en Mine lod Sjur Gabriel Hodet synke ned igjen.

«Svarer Du ikkje, din Striletamp! Ka ska Du ha for Lyren din? Du der, hører Du! E Du døvstom, din Strilegap!»

Sjur Gabriel værdiged hende ikke et Ord.

Pigen tog en nykjøbt Soplimeⁿ⁸ op af Kurven, strakte sig ud over Kanten af Bolværket saa langt, at hun formelig laa og ballancerte paa det, dasked Sjur Gabriel paa Sydvesten med Spidsen af Soplimen, og skreg: «E Du sovnet eller har Du Deg en Blyhat! Ka ska Du ha for Lyren, din Strilestabejs? Ve Du svare, eller eg sitter Polletie paa Deg.»

«Du kadn sjø vera Stril, di Byslaska,» sa en ilter gneldrende Røst, og en Gut i Toplue, graa Vadmelskufte med Tinknapper og en Tine i Haanden hopped fra Trappen over i Baaden. «Me æ inkjeⁿ⁹ Stril, me,» vedblev han udfordrende og

greb efter Soplimen, «me æ nor ifraa Hedlaa.»

«Ka skjiller det meg!» kom det kjapt fra den efter Anstrængelsen rødsprængte Pige. «Strilene, di e vel like go, di, saa inkven anen.»ⁿ¹⁰

«Ka ska Du ha for Lyren, Du der nor fra Hellen, daa?» satte hun saa i igjen.

«Tie Skjeling Stykkje,» bed Sjur Gabriel fra sig.

«E Du galen Stri– nej ka eg ville seje: Man? Det kan daa vel aldrig være Meningen din! – Ve Du ha to?»

Sjur Gabriel var ubevægelig.

«Tre daa!»

Intet Svar.

«Kaslag, ve Du ha mere enn tre? Skjæms Du ikkje? Slikt Smaatkrattel, den ene e jo ikkje større enn en Mortonge.»

Hun ventet lidt.

«Vær no rimeli Stri – Du der nor fra Hellen. Di små utidige Lyrelivene er der ingen, saa byr Deg mere for. – Folk e'kje Nar.»

«Dan eine æ ein Tøsk,»ⁿ¹¹ bemærkede Sjur Gabriel sindigt.

«Daa e no Prisen enno mer uforskammet – slikt blauteⁿ¹² Smaatosker! Men hør no her, – eg ska gje Deg syv Skjelling for Slompen, d'e møkke for møkke, men eg har'kje Ti te staa her aa kjæfte længer.»

«Du lyt gjeva aatta.»ⁿ¹³

«Aanejmen gjør eg ej. – Ka tænker Du paa! Syv, ikkje en Kvit mere.»

«Du faar 'an inkje onne.»

«Ja saa kom me'an daa!» raabte hun vredt. «Eg spaar, Du ska faa vente en anen Gang, før nokken gjer Deg saanne Blopenger for slikk laakⁿ¹⁴ Fillefisk.»

Hun tog op af Kurven en Tut graat Karduspapir, som hun aabned, og som indeholdt nogle smudsige, irrede Kobbermønter.

Sjur Gabriel trak roligt og sendrægtigt Fiskene ind paa et Stykke Vidje, hvis Ender han slynged sammen til en Hank. Saa rejste han sig, traadte op paa Toften og rakte Haanden ud efter Pengene.

Pigen talte med høj Røst Skillingerne en for en ned i Haanden paa ham.

Da først udleverte Sjur Gabriel Fisken.

«Din Strilepejs!» raabte hun hoverende til Afsked, «for Stril e Du no, og Stril blir Du no!» Hun slog en skraldende Latter op, idet hun skyndte sig afsted.

Sjur Gabriel lod, som om han ikke hørte, og begyndte at gjøre Baaden klar til Afrejse.

«Kar æ ho Mor?» spurgte Jens.

«Ho strauk aav – eg veit inkje, kart ho tog Vegjen.»

Han lod Blikket fare hen over Triangelen og skotted saa til Torvegaarden. Derpaa bukked han sig ned efter Olines Sjøtrøje, som han hev agterud, og satte sig saa til at øse Baaden læns.

Jens gjorde fast et nyt Humlebaand til Aaren istedetfor et, som var blevet sprængt, ordned Dræglinen forud, saa den danned en Kvejl,ⁿ¹⁵ og saa i et væk mod Triangelen og Trappen. Da der ikke var mere at gjøre for ham, stillede han sig forud med skrævende Ben, Hænderne i Bukselommerne og Ansigtet mod Land. Hans Mine var sørgmodig, Blikket uroligt og spændt.

Da Baaden var læns, smed Sjur Gabriel Øsekjæret bag sig, tog en Skraa op af Vestelommen og bed et Stykke af. Saa sad han og gumled med Hænderne stemmet om Hofterne og Blikket vendt i samme Retning som Guttens. Af og til sukked han tungt, mumled noget, og flytted sig i Sædet. Dagslyset var ved at gaa under, men Maanen stod på Himlen, og det var stille Vejr.

Omsider rejste han sig.

«Halt Deg hjaa Baadne,»ⁿ¹⁶ sa han til Jens uden at vende sig om imod ham.

«Eg kjebm trakst atte.»ⁿ¹⁷

Saa skridted han hen paa Trappen, steg langsomt op ad den, og blev borte for Jens mellem Dragerne og Fløtmændene,ⁿ¹⁸ som stod i Klynger paa Triangelen.

II

Da Oline var naadd et Stykke op i Torvegaarden, gik hun ind i et toetages Hus, hvor der paa et Skilt over Indgangsdøren stod skrevet:

Bondestue

To skilling natten; med varm Kaffe
fire, og Smørrebrød til sex. Middags-
spise og andet desligeste. Samt Beværtning
og udsalg af brændevin og Øl m. m.

I Gangen, der lugted af Finkel, var der en Trappe midt imod, og to Døre, en paa hver Side, hvoraf den til venstre stod vidaaben. Paa den til højre var skrevet: Skjænkestue. Der indefra hørtes Støj af rustne Stemmer, der lo og hujed og ased, af dundrende Slag i Bordet, og af Tilraab, der lød som Trudsler eller Brøl.

«Aa, ve Du no seia meg, kor Rubakken bur,
Rubakken bur, Rubakken bur,
Saa bur han uti Norge uti et Stabur,
Bur, Bur, uti et Stabur.
Hei konferallera, hei konferallera!»

sang en hvinende Kvindfolkkrøst, ledsaget af en vassen, gnurende Lyd, og midt paa Gulvet i Stuen, hvor Døren stod aaben, saa Oline Bagsiden af en bredladen, bondeklædt Jente med Fødderne i et Par Træsko, hvorfra Hælene stak op. Hun laa paa alle fire mellem en Vandbøtte og en Træskaal med Sand, og skurte Gulvet af al Magt med en Maattedug. Langs alle Væggene var der umalte, dobbelte Træsenge, nogle med Uldkvitler og lange Puder i Sækkelærreds Betræk, andre med bare et Lag Halm i Bunden. Ved Siden af Sengene stod lange Bænker, som skinned af nyskuret Fugtighed. En Mængde Spyttebakker, som flød af Væde og Uhumskhed, var stillet ovenpaa hinanden omkring den skjæve Kakkelovn med Kogeindretning og hvidkalket Fodstykke, der var oversaaet med Flækker i alle mulige Former og Størrelser. Paa en af Bænkene stod en Tranlampe, hvis røde Flamme vifted i Trækvinden, hver Gang det gik med Døren til Skjænkestuen.

«Signe Arbeide» – sa Oline, og gik hen paa Siden af den skurende Jente.

«Folkje fraa Hedlemyrna ute og færast,» svarte Guri, uden at afbryde sin Gjerning.

«So snyggaste,»ⁿ¹⁹ nikked Oline og stak Hænderne under Forklædet, hvor hun gned dem mod hinanden.

Guri rejste sig, drog Bøtten og Sandskaalen et Stykke nedefter, la sig paa Knæ igjen, øste Vand paa Gulvet med Maattedugen, strødde efter med Sand, og gav sig til at skure saa det braged.

«Fint Veer,» bemærked Oline, da Guri holdt inde med Skuringen og stak Dugen ned i Bøtten for at skylle den.

«Seg da daa,»ⁿ²⁰ var Svaret.

«Mykje mæ Losseraner?» spurgte Oline lidt efter.

«Stappanes fult kvær einaste Natt.»

«Da æ vel so da.»ⁿ²¹

«Ska Du inkje sitja?» spurgte Guri, idet hun atter rejste sig for at ta fat paa et nyt Stykke.

«Du ska ha Tak. – Eg lyt æles aav trakst paa Timenⁿ²² att.»

«Kadn hedna da. – Han vert snart myrk.»

«Me heve no Maane, maa veta.»

«Ja, de hev vel da – Maanen æ go han for dei, so æ paa Sjødn.»ⁿ²³

Olines Hænder blev stedse uroligere. Det saa ud som der var en Kattekillling under Forklædet.

«So lyt eg vel aav att,» sa hun, men satte sig istedetfor paa en af Bænkene.

«Kar hev Du han, Sjur Gabriel?» spurgte Guri, da de atter havde tiet en Stund.

«Hjaa Baadne,» svarte Oline, og da der atter blev et Øjeblik Ørenlyd for Skuringen, vedblev hun, «Me va idne mæ eit Grann Fisk, me hadde fængje.»

«Trur gjedna da» – Guri saa ud, som hun havde sagt noget meget dybsindigt.

«Aa no sku eg ha kjøbt ongart smaat aa hatt heim aat Bodnæ.»ⁿ²⁴

«Da æ vel so da.» Guri vred Dugen op, saa Vandet sprøjted.

«Dei so bære hadde Skjelinga.»

«Ja, Skjelinga ve dar te,» svarte Guri med den samme dybsindige Mine.

«Han Sjur Gabriel æ no so øverhændig snau,ⁿ²⁵ han. Da finnst inkje Raa fyr aa faa da værige Grann.»

«Ska tru da?» – sa Guri i en Tone, som om hun hadde hørt en behagelig Nyhed.

«Da æ so ymseⁿ²⁶ mæ Karfolkje, dei hev no so sit eie Sætt og si eie staalsætte Meining,» blev Oline ved, «aa dabmæⁿ²⁷ lyt eit stakkars Kvinnfolk mongei Gong taka seg te rette sjøl.»

«Da æ vel so da.» Guri rysted saa smaat paa Hodet.

«Men kar ska ein aav, naar ein ingjen Skjelinga heve?»

«Nei, da æ inkje greitt,» forsikred Guri. «Kar ska ein aav.»

«Bære dar vore ongakæn, ein kudne laana hjaa.»

«Seg da, daa.»

«Pant, da hev eg no.»

«Lat meg sjaa!» udbrød Guri ivrigt, slap Gulvedugen, retted sig op, og satte Hænderne i Siden.

«Dednaⁿ²⁸ Brøstdukjen her,» sa Oline idet hun hægted Livstykket op og drog frem en med brogede Perler overbroderet Smække.

«Kom hega, Du æ for laangt aav.»

Oline gik hen til hende.

Guris Øjne blev runde og spillende, da hun saa de glitrende, mangefarvede Perler, der i takkede Border og en ottekantet, lysende Stjerne i Midten bedækked det med brandgult Kaliko kantede og forede Tøjstykke.

«Ka heve Du tenkt?»

Ein Ort.»ⁿ²⁹

«So mykje æ han inkje vær,» sa Guri og tog atter fat paa Gulvet.

«Dedne, inkje vær! Eg hev sjøl gjøve tre Ort og toll Skjeling for han.»

«I dan Tiæ ja. – No æ allt sore mykje billigare. Eg æ stø paa, eg kan ga sta

kjøpa meg ein ny ein for ei Ort, uppe paa Gataa hjaa Jomfru Weistendal.» Guri svabbed Vand paa Gulvet, og saa ud, som hun havde opgit det hele.

Oline gik mod Døren. «Eg slepp han inkje or Hannæ mi onne Ortæ,» sa hun. Guri skelte efter hende, men vasked ivrigere end nogensinde.

Oline betænkte sig.

«Ka ve Du gjeva paa han daa?» spurgte hun saa og stod atter ved Siden af Guri.

«Toll Skjeling,» svarte hun ligegyldigt.

«Di Skamløysa!» udbød Oline og sparked halvt for Spøg til hende. «Men da æ da sama, eg ska væra nøgd mæ toll Skjeling. Kobm so hega mæ Pængane, eg hev brednanes Hastverk.»

Guri strøg det brune, tykladne Vand af Armene og rysted Hænderne, saa det drev omkring hende, tørred sig af paa Forklædet og tog saa Brystdugen, som Oline rakte hende, mellem Spidsen af sin Tommel- og Pegefinger.

«Eg lyt upp i Kistaa mi,» sa hun, spændte Træskoene af sig og løb op ad Trapperne.

Oline flytted sig uroligt om, mens Guri var borte. Hun gik hen til Vinduet og keg ud mellem de tykke, smaa, uklare Ruder, kasted lange Blikke over Gangen til Skjænkestudøren, satte sig paa Bænken og stod atter op for at lytte.

Endelig hørte hun Trappen knage under Guris raske Trin.

«Sjaa her,» sa hun og rakte Oline en Sølv-tolvskilling.

«So faar Du ha Takk daa,» sa Oline.

«Du faar sjøl ha Takk,» svarte Guri muntert.

«Bære Du no inkje trega paa ⁿ³⁰ da ettepaa, ja, for Du veit jo so vel, at Du inkje løyse han idn att.»

«Trega gjer eg alties baade da eg gjer, og inkje gjer. Da æ so da.» Dermed tog Oline fat i Jernklinken paa den svære, med korslagte Panélinger smykkede Dør og drog den til efter sig.

«Du hev inkje nødig lata Døræ att!» raabte Guri, som igjen var ifærd med sit Arbejde.

«Da blæs so kallt idn paa Deg,» svarte Oline og skyndte sig at lukke.

Da hun var kommen ud i Gangen, gik hun som en, der er godt kjendt, om bag Trappen. Her løftede hun Klærene op, famled med Haanden paa Underskjørtets Inderside og drog, idet hun hjalp til ved at gjøre Grimacer med Ansigtet, en Halvanden-Pægleflaske op af Lommen. Hun stak den ind mellem Tænderne, mens hun dasked paa Skjørtene og bøjede Knæerne op og ned for at faa Klærene i Orden. Saa skjulte hun den under Forklædet, keg forsigtig frem og sneg sig saa ganske lydløst forbi Trappen hen til Skjænkestuen, aabned hurtig Døren og traadte indenfor.

Værelset var af samme Størrelse og Form som det med Sengene. Under Vinduerne, som til over Halvten var dækket af grønmalte Luger, og langs Væggene stod der aflange, uhøvlede Borde, baarne af Bukker, der paa langs var raat sammentømret med Spærrer, som bar Mærker efter skidne Støvlefødder. Paa den graapanelede Langvæg hang Tranlamper af Jernblik, der ligned smaa Oljekander. Paa Bænke langs begge Bordsiderne sad Gjæster med Brændevinsglas og Ølkrus foran sig. Nogle snakked sammen med en dybsindig Mine, andre ypped Klammeri og trued hinanden op i Ansigtet. Enkelte snorked med Armene og Ansigtet paa det tilsølte Bord. En osende Stank af Brændevin og Tran og Vadmel fyldte Luften.

Paa Gulvet, hvor Tobaksspyttet laa i brune Dammer, stod en firskaaren Skikkelse i Vest og graaprikket Uldtrøje trukket udenpaa Buksen. Hans rødsprængte Ansigt var saa stærkt opsvulmet, at de plirende Øjne næsten var usynlige. Paa Vestens Ryggefor var der fastsyet et Belæg af stukne Tøjstykker med en Skindlap øverst oppe, der var saa slidt, at den glinsed. Om Skulderen havde han et Dragertoug med et jernbeslaaet Haandtag, der hang ned bagtil som et Akselskjærf. Det lurvede Haar strutted til alle Kanter og gjorde Hodet uformeligt og uforholdsmæssig stort. Omkring ham stod en Del mere eller mindre drukne Bønder og nogle Fyre i lignende Antræk som hans eget. Han snakked og fortalte med et hæst Mæle, der af og til tabte sig i en anstrængt Hvisken, efterabed fremmede Stemmer, lo skrattende ind imellem og gjorde alle Slags Fagter.

Oline sneg sig over Gulvet til venstre hen til Disken, hvor der brændte et

Talglys i en Blikstage. Der stod Værten, en halvgammel, sværtbygget Mand med store skjægløse Kinder. Han var iført en mørkeblaa «Splittetrøje», der syntes at være trukken udenpaa en masse andre Klædningsstykker, hvidt Drejls Smækkeforklæde, der hang i en Løkke om Halsen, og en hvid og rødtrandet Toplue paa Hodet.

«Gabriels-Oline sør i Bydden idag,» sa han paa daarlig Bondemaal og nikked med sit likegyldige Ansigt.

«Ja, jamen,» svarte Oline, trak Flasken frem og satte den paa Disken.

«Ka mykje?» spurgte han og tog Flasken.

«Ein Peil tømte eg, han Sjur Gabriel sa.»

Værten gik hen til et Sidebord, satte en Tragt i Flasken og tog et Pæglemaal, som han hældte fuldt af en Dunk.

«Nej, no ska dokkerⁿ³¹ høre nokke,»ⁿ³² satte han med Dragertouget i, «hø, hø, hæk, hæk!» Han bar sig som om han ikke orked at tale for Latter, mens han fægted med Armene som for at ramme noget usynligt, og uafsladelig gjorde smaa, slingrende Hop for at holde Balancen. «Eg traf Stivesprosten oppe paa Torgehjørne, saa sejer eg te 'an, om Forlaelse Hr. Stivesproest, sejer eg, hi, hi—i! kaa blejk han ble om Næsen. — Ja, for han kjenner meg, han er ræd Kjæften min, haa, haa! Han læst ikkje høre, Kanaljen! Men eg følte etter 'an kloss op ved Siden av 'an. Om Forlaelse, sejer eg saa igjen, jou, for høfli ska en jo være, aa saa helste eg, pssuh,» han tog til Hodet med sin svinglende Arm og viste, hvorledes han havde hilst. — «E de tillat aa komme me' et Alvorsord, Hr. Stivesproest? Nej, sa han og tar paa aa skynne seg. Eg etter. — E I en Herrens Kjener, Hr. Stivesproest, og ikkje ve høre et Alvorsord, sejer eg. — Men daa sku dokker set 'an!» Drageren gav uartikulerte Latterhyl fra sig og flytted sig frem og tilbake, mens han hele Tiden holdt Kroppen i en skraa, ligesom faldefærdig Stilling.

De andre lo med og spurgte om Resten.

«Eg ville bare seje Tak til Hr. Stivesprosten, sejer eg saa, for den pene Prækjen, I hollt paa Søndag. — Hvisom alle Folk levd etter ka I daa sa, saa ble alle Folk likesaa bodfærdie Syndere saa I aa eg Hr. Stivesproest.»

Han lo igjen, saa han var nærvæd at kvæles. Tilhørerne stemte i med. Nogle af

dem bøjede sig sammen og slog sig paa Knæerne med høje Klask, mens de gav sig, som om de var færdig at omkomme.

«Den Tippe Tue, den Tippe Tue! Fanen te Løjsert!» raabte en af dem.

«Nej, se meg te den litle Tullekjærringen.» Dragerens drukne Stemme fik en Tilsætning af kjælen Kaadhed.

«Kaae e I kommen fra, Kaaemor?» Han raved efter Oline, der skyndsomt gik mod Døren med Flasken under Forklædet, og greb hende i Skulderen.

Oline rev sig løs med et Ryk og mumled noget, der lød som en Hunds Knurren, før den bider, idet hun rakte Armen ud for at naa Dørklinken.

«Hett Kaaemor!» skreg Drageren og fortrak sin skjæve, blaalæbede Mund til et vaadt Smil, idet han løftede det ene Ben i Vejret som til et Hallingkast og svingede Olines Arm op og ned, saa den knagede i Ledene.

«Frem me den hinn Næven din, saa ska vi ta os en Svingom!»

«Ve Du sleppa meg, ve Du sleppa meg, din Rakkar!» Oline stødte Ordene hvislende fra sig og bed gnurende Tænderne sammen, mens hun vred og stred for at faa Haanden løs, og satte Overkroppen frem som et Væрге.

Tilskuerne lo og kom med forskellige Tilraab, der tilkjendegav deres Interesse og Bifald. Værten saa til med korslagte Arme, støttet op mod de flaskebesatte Hylder langs Væggen bag Disken, de halvcirkelrunde Øjenbryn optrukket og den tynde Mund stukket frem i en melankolsk Trut.

Omsider lykkedes det Oline at faa sin Haand fri. I det samme dingede Drageren stærkt ludende over imod hende. Hun løftede Armen, krummed Fingrene, og idet hun skjød Underansigtet frem, saa det mindet om et Rovdyrs, borede hun af al Kraft Neglene ind i Ansigtet paa sin Modstander, sprang saa tilside behændig som en Kat, fik Døren revet op, og flygtede ud af Huset, idet hun hørte et Brag af noget tungt, som faldt, blandet med Raab og Latter og anden Tumult.

III

Hun løb opover Torvegaarden paa sine hjemmesydde, hæleløse Lærsko, der havde et Underlag af Halm i Bunden, og sagned først sine Skridt, da hun mærked, at hun ikke blev forfulgt. Maaneskinnet faldt som en smal Lysstribe hen paa Midten af Gaardens ene Husrække; den anden Side var mørk.

Oline stod stille ved en aabentstaaende Pakhusdør og keg ind. Noget langagtigt omfangsrikt, som hang i et Toug blev hevet langsomt i Vejret op imod en firkantet Luge i Loftet, hvorfra der trængte et svagt Lysskjær ned. Der oppe fra hørte hun nogen, som hejste og drog, mens de uafladelig gjentog: Aa høj, aa høj. Hun gik derind, listed sig bag Døren, tog Proppen af Flasken, satte den for Munden og drak.

Aa, hvor det varmed og gjorde godt. Hun klapped sig for Brystet, mens den stærke Drik rev hende i Halsen og bragte Munden til at fyldes med Vand, som hun hurtig nedsvælged. Saa drak hun igjen, og kjendte sig saa glad og let tilmode.

«Hm, hm,» sa hun halvhøjt – «aller ha seet so gale» – hun brød ud i Latter, og seg halvt i Knæ under Bestæbelsen for at gjøre den lydløs. – «Dansa Hadling mæ gamle Kjærringa. Het Kaanemor» – hun efterabed Dragerens Stemme. «Jou Du fekk Kaanemor, din Fantaskarv.» Hun lo igjen, saa Taarerne kom hende i Øjnene. – «Dan, so bært hadde seet 'an, daa han rudla i Kodl paa Golve.» Pludselig hørte hun Skridt i en Trappe, hun ikke kunde se. Hurtig stak hun Flasken ind paa Brystet, smøg sig udenfor og gik op paa Strandgaden.

«Nei, kor ljøst aa gromt i adle Krambuglasæ, aa Løktna! Dei va inkje kveikta i Kvedl, men da kobm vel t'aa, at da va so tile endaa. – Løkte paa aapna Gataa! – Da va daa grove te Spel, kor kostbart aa merkjele dei hadde da sø i Bydn.¹³³ Dan, so kudne bu heridne istaenfor i Hedlamyrna, da vore noko adna da, edl aa ga dar aa stampa i Myrvatne aa Steinskaræ, aa liggja aa slæpa paa Sjødn i Regn aa Blaaster.»

Hun stansed foran et Vindu, der var fuldt af Flasker, som stod i Rækker paa hvidmalte Hylder og havde røde og blaa Etiketter med forgyldte Kanter.

I Midten spredte en Lampe paa Messingfod et gulagtigt Lysskjær omkring sig.

Oline stod hensunken i Beskuelse. «Ka dar no va paa adla desse deilige

Flaskena – søtt aa tjukt aa rivanes sterkt ventele. – Dan, so budde sø i Bydn aa hadde Peninga jamt aa rikjele mæ Peninga. – Aa, ja, ja, – nær da inkje hadde gjenge hedne so syrgjele i Værene,ⁿ³⁴ so vore ho no Kaana te ein rik, stor Herremann, Prins kann hedna, ho visst inkje ho. Æh Gu naa meg!» Hun lo mat og rysted paa Hodet af sin egen Daarligdom, strøg sig saa over Øjnene med den ene Haands Knokler og gned dem tørre paa Forklædet. Hun fik et Stød af en Forbigaaende, der puffed hende fra det smale Fortoug ned i Rendestenen, hvor hun tumled til Siden, men fik ta for sig med Haanden, saa hun blev siddende paa Huk.

«Ein lyt agta seg sø i Bydn,» mumled hun med et forstaaende Nik, idet hun letted sig op igjen. «Da æ inkje so aa gaa heima paa Bødn.ⁿ³⁵ Nei va da likt!»

Hun rusled videre, opfyldt af en velvillig, halv rørt og halv lystig Stemning. Hun vilde bare gjøre en liden Tur gjennom Strandgaden, saa langt som til Smørsalmindingen,ⁿ³⁶ der var saa meget rart at se paa, saa vilde hun snu og gaa ned til Baaden. Til den Tid vilde Jens være kommen fra Bageren, og saa vilde det høve saa godt. Men først fik hun da drikke op Slumpen i Flasken, det var jo ikke noget at gjemme paa.

Hun bøjed om Hjørnet af Sakritsgaarden, gik et par Skridt ned i den, og da der ingen var at se, drog hun Flasken frem, satte den for Munden og tømte den.

Nej, men at der ikke var mere tilbage. Hun slikked sig om Munden og slog Proppen haardt i med Langsiden af den knyttede Haand. Det var da merkeligt, hvor lidet der var om en Pægl. Hvor dum hun havde været, som ikke havde kjøbt Flasken fuld. Men det var jo ikke værre, end at hun kunde gjøre det godt igjen, hun havde jo Penger nok til en Pægl til, hvis hun tog af det aller simpleste. End om hun skyndte sig ud paa Smørsalmindingen ned til den gamle Knarken med det ene Øje. Ja, det stod fast, det vilde hun.

Hun strøg afsted uden at se til højre eller venstre, idet hun holdt sig tæt ved Rendestenen, der fik hun bedst gaa i Fred for Stød og Knubs. Hun var i godt Humør, syntes hun. Naar hun bare fik komme til Byen en Gang imellem, saa var det alligevel noksaa gjilt her i Verden, og Sjur Gabriel var en god og skikkelig Mand, om han end banked hende iblandt, og han var nu saa bra med det, at han

ikke var langsinnat. Naar han havde været sint om Kvælden og pryglet hende, saa var det som blæst bort om Morgen. Og saa var han saa velsignet med det, at han ikke snakke til hende om Dagene, hverken ondt eller godt. Sjur Gabriel var nu sligt ædrueligt og nøgternt Menneske. – Hvis han havde drukket lidt en Gang imellem, han og, som saa mangen en anden, – men enhver fik jo være, som Gud havde skabt ham.

«Aa ja, Gu naa øss adle i hop.»

Under disse Betragtninger var hun naadd til sit Bestemmelsessted. Hun gik ind i Udsalget, forlangte en Pægl Finkel, betalte sine sidste Skillinger og drak det altsammen paa en Gang i Gangen udenfor. Saa trak hun Skjørterne op, gjemte Flasken og begav sig afsted den samme Vei hun var kommen.

Hun gik lidt dinglende. Alting for hendes Øjne svømmed i en rødviolet Taage. Hun lo og snakked med Hænderne foldet sammen under Forklædet. Og hele Tiden tænkte hun paa, at Sjur Gabriel, naar hun nu kom ned i Baaden, ikke skulde mærke, at hun havde drukket.

Hun naadde Torvegaarden og bøjede ned i den. Da hun var kommen midtvejs, stod hun et Øjeblik stille, strøg sig over Skoutet og Klærene for at kjende efter, om alt var i Orden. Saa gik hun videre, opfyldt af en Trang til at synge, som hun kun halvvejs bekjæmped. «Aa daa han kom te Norge, daa kjøbte han seg en Hond» – nynned hun. Det var Fortsættelsen af den Vise, Guri havde sunget paa. Med ét holdt hun inde. Hun fo'r uvilkaarlig et Skridt tilbage og trykked sig op mod en Husvæg paa Mørkesiden. Jo, der var ingen Tvil. Det var Sjur Gabriels store, bredskuldrede Skikkelse med den ludende Ryg og det udstaaende Skjæg under Sydvesten, hun havde set gaa ind i Beværtningen, hvor Drageren havde villet danse med hende. Det var hende, han søgte, det vidste hun, omtaaget som hun var, ganske tydeligt. Hun skjælved paa alle Lemmer og skyndte sig afsted forbi Beværtningen, som hun ikke voved at skotte til, naadde Enden af Gaarden, drejede om Hjørnet og var et halvt Minut senere paa Triangelen. Det stod for hende dette, at hun skulde sidde i Baaden, naar Sjur Gabriel kom, paa sin Plads ved Aarene med Sjøtrøjen paa og vente paa ham.

«Kar hev ho Mor vore aav?» spurgte Jens, da hun steg ind i Baaden og trak Sjøtrøjen paa.

Hun svarte ikke straks.

«Kar æ Far din?» kom det lidt efter med en Tunge, der nødig vilde lystre. «Eg meinte, me sku fara no.»

«Me hev vore færige lengje,» sa Jens. «Han Far gjekk sta leita ette ho Mor.»

«So lyt me venta, te han kjebm atte,» svarte hun med sin tykke, valne Stemme, og satte sig mellem det Par Aarer, hun var vant at ro.

Hun sad sammenkrøben med Albuerne paa Knæerne og Kinderne i Hænderne og rørte uafladelig paa sig, som om der gik smaa Kuldegysninger gjennem hende. Kjæverne bevæged sig, og hun mumled syngende paa Visen om Rubakken. Saa kom der en klukkende, hæs Latter og derefter en Snufsen, som om hun var ifærd med at græde.

Jens's Ansigt blev saa underlig gammelt, mens han sad der.

Efter ti Minutters Forløb kom Sjur Gabriel. Han gik lige ned i Baaden, uden at sige et Ord, løste Fortøjningen og satte sig til at ro.

Oline ventede, til de var kommen forbi de mange Fartøjer, som laa i den indre Havn. Saa stak hun Aarene ud og tog fat. Men det vilde ikke gaa for hende. Hun kunde ikke ro ens Baad, bare sad og skvabsede og smaasludrede om, «kor leia dei Aarane va vortne.»

Da de var naadd forbi Fæstningspynten, trak Sjur Gabriel Aarene ind og rejste sig. Saa greb han Oline i Nakken og tog Aarene fra hende, den ene efter den anden. Derpaa løftede han hende i Vejret og hev hende agterud ned i Bagstavnen, hvor han pryglte hende med sine store, knyttede Næver saa længe han orkede uden at ænse, hvor Slagene traf.

Jens, som sad i Forskottet, rejste sig og saa til med opspilte Øjne, mens han jamrede: «Aa nej han Far daa, aa nej han Far daa.»

Oline tog imod, uden at gi en Lyd ifra sig, og blev liggende paa hele Hjemvejen som en livløs Masse, halvt paa Mave med Ansigtet op imod Baadsiden.

Jens satte sig hen paa Morens Plads og rodde. Han var fuld af Angst for, at Faren havde slaat Moren ihjel, men han turde ikke en eneste Gang løfte sig i Sædet og se til hende af Frygt for at opirre Faren, der sad og rodde langsomt og

taktfast med sammentrukne Bryn, der laa ud over Øjnene som en Tordensky, og stirrede langt hen over Sjøen, mens han af og til drev Flager af brunt Spyt ud over Baadrælingen.

IV

Da de i klart Maaneskin la til ved Hellemyrnøstet, skræved Sjur Gabriel i Land, langed ud efter Aarerne og Fiskesnørene, som Jens rakte ham, og bar dem op i Nøstet. Kom saa tilbage efter Madtinen og Oljetrøjen, og befalte barsk Jens at ha sig i Land.

Jens saa til Moren og retted derpaa et bønfoldende Blik paa Faren, idet han uvilkaarlig la Hodet paa skjæve.

«Kobm i Lann seie eg,» skreg Sjur Gabriel og knytted Næven mod ham.

Jens gik i Land og adlød taus Farens kommanderende Bevægelse om at hjælpe ham med at trække Baaden op paa Nøstetiljerne. Derefter laaste Sjur Gabriel Nøstedøren, gjorde Baaden fast og lukked for Kjættingen med en Hængelaas.

Saa begav han sig i Vej opover de knudrede Bakker mellem de store, mosgrodde Stenknauser og de græsfattige Markflækker, med Madtinen i Haanden og Oljetrøjen over Armen. Jens fulgte et Stykke bagefter, opfyldt af en knugende Uro for Moren. Dette, at det ikke havde knættet i hende –, og saa var hun falden saa overhændig tungt.

Taarerne randt uafladelig ned over hans efter Roningen dampende Ansigt. Af og til gned han sig paa Kinderne og snød Næsen i Fingrene.

Omsider naadde de Hytten, hvor de bodde. Den bestod af et Kjøkken med en sort Grue og en Stue med Bjælkeloft og et eneste alenhøit Vindu med bittesmaa Ruder, hvoraf nogle var knust og erstattet af paaklistrede Filler. I Kjøkkenet var der en liden Glug, som i Godvejr, naar den stod aaben, gav en Smule Lys. I Styggevejr, naar Vinden førte Blæst og Regn lige paa, var der ganske mørkt.

Sjur Gabriel løfted Træklinken af Døren og vendte sig om for at se efter Jens, der langsomt kom sigende ti, tolv Skridt borte.

«Kadn Du sjaa ta aa dra Beinæ mæ Deg!» raabte han arrigt.

Jens tog længere Skridt.

«Ho Mor frys ihjel» – sa han, da han var kommen nærmere.

«Ve Du hadla Kjeft, din Gutakvalp!» Han blev greben i Skulderen, og lempet ind gennem Døraabningen.

Som en, der var vant til at greje sig i Mørke, skridted Sjur Gabriel over den høje Dørstok ind i Stuen, og gik hen til det lange, smale Bord, der havde en Bænk mellem sig og Væggen. Der satte han sig, fandt en Ske, trak en Trækolle og en Træskaal hen til sig og gav sig til at spise.

«Kobm hega aa et!»

Jens satte sig ved Siden af ham, fik ligeledes fat i en Ske og en Træskaal med noget sur Mælk i. Han langed op i den samme Kolle som Faren, dypped Skeen i Mælken og sank Maden med en klukkende Lyd i Svælget. Den kolde Havregrød, der var saa tyk og stiv, at han havde ondt for at skjære den over med Skeen, vilde liksom ikke glide ned i Kvæld. Efter at ha slugt nogle Mundfulde, slikked han Skeen ren, strøg den af under Ærmet og la den ned i Bordskuffen. Saa blev han siddende stille, mens Faren slubred Grøden og Mælken i sig, og de sovende Søskenes pustende Aandedræt fyldte Luften omkring ham.

Et skimt af Maanelyset faldt ind gennem Ruderne. Han kunde skjælne Omridset af den ældste Søsters sorthaarede Hode med de røde Roggebaand nede ved Kakkelovnen, hvor hun hver Aften redte Fladseng til sig og den mindste.

Da Sjur Gabriel var mæt, rensed han Skeen paa samme Vis som Jens, rejste sig, idet han rapte, saa det drøned i Stuen, og begyndte at klæ sig af.

Et Øjeblik efter sad han paa Sengestokken og sparked Skoene af sig.

«Gak sta legg Deg, Gut,» sa han til Jens, idet han hev Benene op i Sengen, og trak Kvittelenⁿ³⁷ over sig.

Jens tænkte paa Morens tomme Plads bagenfor Faren i Sengen og gik stille ud i Kjøkkenet, følte sig for med Hænderne og fik fat i en Stige, som stod lænet op til Kanten af en aaben Lem i Taget.ⁿ³⁸ Han gav sig til at klavre op af den, stansed

saa og betænkte sig.

Nej, det var dog sikrest, han lod, som han gik og la sig. Naar han saa var vis paa, at Faren var sovnet, vilde han liste sig ned igjen paa Hoselæsten og gaa efter Moren. Saa kunde hun i alt Fald sætte sig i Gruen eller lægge sig paa Kjøkkengulvet, hvis om hun ikke var død, eller i alt Fald slaat helseløs. Bare hun ikke vaagned og vilde op og gik paa Hodet i Sjøen. Aa, for en Skam og Elendighed. Tænk, om de fra Søndrehellen kom og saa hende om Morgenen nu igjen. Nej han maatte og skulde faa hende i Hus.

Han naadde Stigens øverste Trin, bøjede Knæet paa Kanten af Aabningen og krøb ind paa det lille Loftsrøm, der var saa lavt, at han kun i Midten kunde staa oprejst. Gjennem en Glug, der stod paa klem, faldt der en en Smule Lysskjær hen over Gulvet, hvor to Gutter i Alderen paa syv til ni Aar laa og sov paa et Lag Halm med Hoderne ind under Spærrene og nogle Ulldækkener over sig.

Jens gik med stampende Skridt over Gulvet, spændte Skoene af med det mest mulige Rabalder, trak af sig Trøjen og strakte sig hen paa Halmen ved Siden af Brødrene.

Neppe havde han lagt sig tilrette, før han hørte Farens dundrende Snorken nedefra. I samme Nu var han oppe igjen, klædte sig stille paa, tog Skoene i Haanden og krøb forsigtig ned af Stigen igjen. Han skyndte sig hen til Døren, løftede Klinken af, lyttede saa for at forvise sig om, at det virkelig var Farens Snorken, der lød ud til ham, og smøg sig derpaa gennem Døraabningen, varsomt og lydløst som en Tyv. Da han var kommen udenfor, trak han Skoene paa, og satte saa paa Løb henover den flade Myrmark, der omgav Hytten og Udhusene, og ned over Bakkerne til Sjøen.

Vejen var saa lang, at det under almindelige Omstændigheder tog over et Kvarter at naa derved og det meste af en halv Time, naar det bar opover. Men Jens sprang saa hurtig, at han efter syv Minutters Forløb stod ved Siden af Baaden og bøjede sig over Moren, som laa i den selvsamme Stilling.

«Ho Mor lyt vakna no,» sa han og ruskede i hende. Da der intet Livstegn kom, gjentog han Ordene højere og sled hende af al Magt i Armen.

Hun gav et hæst Grynt ifra sig og rykkede i Armen, som vilde hun ha Fred.

«Ho Mor lyt risa upp aa kobma heim,» gjentog han et Par Gange med en Stemme, der var skjændende og angstfuld samtidig.

Hun forsøgte at lette paa sig, men tumled tilbage, idet hun drejed Hodet, saa hun fik Ansigtet frit. Saa førte hun hastig Armen op foran Øjnene og sa ydmygt klynkende: «Du faa inkje dengja meg meir, Sjur Gabriel, Du lyt spara meg for dedne Gaangjen i Gud Faders aa Guds Saans Namn, Sjur Gabriel.»

«Kadn ho Mor inkje høyra, at da bære æ meg,» brast det ud af Jens, og i det samme stak han i at storgræde.

Oline greb med den ene Haand fat i Agtertoften, støtted bag sig med den anden, og kom sig op i en siddende Stilling.

«Nei, so da æ han, Vesle-Jens,» udbrød hun lettet og saa sig om. «Ka remjaⁿ³⁹ Du fyre?»

Jens bare graat mere og mere.

«Ka æ so verteⁿ⁴⁰ Deg, Gut!» hun rejste sig op, men sjangled paa Benene, saa hun et Par Gange maatte lude sig ned og ta for sig i Toften, før hun fik ordentlig Fodfæste. Hun frøs, saa Tænderne klapped.

«Kaar æ Far din vorten aav?» spurgte hun, idet hun tog fat i Jens' Skulder og kløv ud af Baaden.

«Faren heimatt,» hikked Jens.

«Gakk heim Du mæ,» sa hun ængsteligt. «Skonda Deg bære, ædles kjebm han att aa gjev Deg Juling.»

«Han Far ligg heima aa søv.»

«Aa næggu,» sa hun vantro. «No lyg Du, eg ve sitja her litevetta, so kjebm eg sian.» Hun løfted Skjørtet bagfra, slog det op over Hodet og Skuldrene, og satte sig til rette med Ryggen op mod Nøstedøren.

Saa fortalte Jens, hvordan Sagerne stod, og bad hende komme straks.

«Du Jens, Du Jens,» mumled hun med en bristende Strubelyd og rysted langsomt Hodet. «So Du ville sta aa sjaa ette dedne skarve Moræ di.ⁿ⁴¹ Gud Fader aa Guds Saan velsigna Deg.»

Hun rejste sig, lod Skjørtet falde ned igjen, og begav sig opover de samme

Bakker, hvor Jens og Faren var gaat en Timestid tidligere. Hun gik i Begyndelsen langsomt og ustødt med ludende Overkrop, som om hun havde ondt i Brystet og ikke kunde rette sig. Efterhaanden fik hun mere Herredømme over sine Bevægelser, og tilsidst blev hendes Gang rask og sikker, mens hun holdt Kroppen stiv som en Pind. Og hele Tiden udstødte hun en sutrende Klagelyd som en, der er i Vaande og uvilkaarlig anker sig.

«Aa ja ja, Du Jens, Du Jens,» sa hun, da de var kommen op forbi Bakkerne og var slaat ind paa Myrmarkens sumpige Fodsti, der gynged under deres Fødder. «Nær Du vert vaksen Kar, ve Du skjebmast yve Mor di, aa dabmæ so ska Du be te Gud Fader og Gud Saan, at han ska væra go aa taka meg i Tiæ.» Hun rokked langsomt paa Hodet, mens hun talte. «Ho Mor di, hev'kje adle Daga vore ei sore Slarva te Kjærring» – fortsatte hun straks efter – «men Væræⁿ⁴² æ beisk aa uvyræ; ho fær ymse aat mæ øss synnige Stakkara.»

«Bære ho Mor ville passa seg sø i Bydn,» sa Jens med et ynkeligt Tonefald.

«Seg de aat Djævelen,» svarte hun uden at stanse eller vende sig om.

«Kadn ho Mor inkje seia mæ 'an, at han ska reisa aat Helvete daa?»

«Da hev eg gjort so maangjen ein go Gaang, aa daa gjer 'an og, men han kjebm atte, han kjebm atte, Gu bære.» De sidste Ord ledsagedes af et dybt, stønnende Suk.

Aa endaa ho Mor veit, kor galen han Far vert,» udbrød Jens bebrejdende.

«Da ligg so tongt yve Bringaaⁿ⁴³ mi,» begyndte Oline igjen, «so tongt, so tongt.» Jens kunde høre paa Stemmen, at hun græd. «Eg veit 'kje, ka da kjebm t'aa, men da æ ratt so eg sku brytast i sunn t'aa Sorg aa Tongsinnighet fraa Maara te Kvædl aa fraa Kvædl te Maara.» Hun snød Næsen, og Stemmen blev mere og mere graadfuld. «Eg tykkje, at alt æ so tongsamt aa treiskt, so reint fælanes fælt aa keidsamt, alt ka eg ska gjera aa taka Haannæ uti. Eg ynskje bære, eg aller hadde vore uti Væræ sett, aa so, nær eg drikk eit Grann, so vert alting so liddle aa ljøst aa fint aa gromt, so ein sku aller ha seet slikt. – Daa æ eg likasæl mæ Engelsmanen aa heile Smyrjaa.»

«Engelsmanen, kven æ da?» spurgte Jens.

«Da va han, eg va forlova mæ, daa eg va syttenaars Jenta. Han ville ha hatt

meg te Kaana si og tekje meg mæ seg aat Paradis, men so gjekk han sta og drukna, Tøskjen.»

«Daa hev han fare med Fantastykkje, for Paradise æ inkje her paa Joræ. Da va dar burti Himmerik ongarsta, dar Adam aa Eva var fødde.»

«Ja, da veit'kje eg, men aat Paradise skulle me, aa Pænga hadde han gjøve meg, dabmæ eg sku verta gromt klædd te Reisæ!»

De havde nu naadd Hytten. Jens skyndte sig at komme sin Mor i Forkjøbet og aabned forsigtig Døren.

«Da æ inkje vært, me lyt 'an høyra øss» – hvisked han. «Ho Mor lyt dra t'aa seg Skona.»

Han støtted sig op mod Væggen og trak sine Sko af. Oline fulgte hans Eksempel, og saa listed de sig sagte ind.

«Gjeng ho Mor sta legg seg i Sengjæ?»

«Eg meina eg faar freista paa. Far din æ tongsvøvnt.»

«Akta seg, akta seg,» hvisked Jens ængstelig, da Døren, idet Oline aabned den, gav en pibende Lyd.

«Eg ska lata att.» Han stilled sig i Døraabningen, da Oline var traadt over Tærskelen. «Eg ve no sjaa, kor da ber aav.»

Han saa utydelig Omridsene af hendes Skikkelse, da hun gik hen til Bænken og hægted Klærene af sig. Straks efter var der en mørk Klump, som krøb op i Sengen nede ved Fodenden og langsomt vælted sig hen imod Væggen. Han blev staaende lidt og lytted til den svage Knirken af Halm, der lød fra Sengen, men snart holdt op. Faren sov uforstyrret videre, og Moren laa stille som en Mus. Saa lukked han Døren, krøb op af Loftsstigen, og la sig til Ro. Et Øjeblik efter sov han som en Sten.

Sjur Gabriel vidste ikke sin arme Raad. Tidt og ofte havde han bandt paa, at han aldrig mere vilde ha Oline med paa sine Byturer, men ligesaa ofte var han kommen til den Erkjendelse, at det var endda galere at la hende bli hjemme.

For Oline kom sig afsted allikevel.

Naar hun fik Drikkelysten paa sig, var hun ikke til at styre. Saasnart Manden var borte, tinged hun sig mod Løfte om at ro, mod Erlæggelsen af et Mælkebøtte, eller hvad det nu kunde være, Følge med en forbifarende Baad. I Byen solgte hun saa den Fisk, hun i Hemmelighed havde fisket Natten i Forvejen, og drak sig fuld for Pengene.

Ofte hendte det saa, at hun blev siddende i en Bondestue eller drev omkring i Gaardene og langs Strandgaden saalænge, at der intet Baadfølge var at faa hjemover. Hun maatte saa ta Landevejen, som bar afsted over Stok og Sten og snaue Fjeldet, – ikke at tale om, at den næsten var dobbelt saa lang som Sjøvejen.

Saa kom hun dinglende hjem til Hellemyren om Natten eller ud paa Morgensiden og fik som oftest Bank hos Manden, der var oppe med Solen, hvis hun da ikke, hvad undertiden hendte, var bleven ædru af Strabadsen eller havde ligget i et Fjeldskar og sovet Rusen ud, saa hun kunde gaa lige til sit Arbejde. Da nøjedes han med at spytte og tvie og bande hende paa Afstand.

Undertiden var hun drukken uden at ha været i Byen. Det var, naar hun havde set sit Snit til at stikke udover Fjorden til Salhuset med en eller anden Baad, der skulde nordpaa. I Salhus var der nemlig Landhandleri med Udskjænkning af Øl og Brændevin. Men da det som oftest var forbundet med Vanskeligheder at komme hjemover igjen, greb hun ikke gjerne til denne Udvej.

I Sommermaanederne, da Sjur Gabriel aldrig fisked, fordi han maatte passe paa som en Smed for at faa indbjerget de fattige Høsmulerne, var Oline i Reglen nødt til at undvære Brændevin. Af og til fik hun jo rigtignok en slurk hos Kari Træet, en ældgammel Vilkaarskone paa Nabogaarden, men dels var det saa yderlig vanskeligt at faa Anledning til at stjæle sig over til Træet, og dels var det saa lidet, Kari gav, at det ingen Virkning havde paa hende. At snige sig til Byen eller bort til Salhus, mens Sjur Gabriel var paa Gaarden, voved hun ikke.

Men naar saa Høsten kom, og Manden atter begyndte at drive Fisket, tog hun sin Mon igjen og rømte fra Hus og Hjem ved den første den bedste Lejlighed.

Kom hun Sjøvejen tilbage, var hun altid aldeles drivende drukken. Der var Fortællinger om, at hun paa disse Hjemture i Fremmedfolks Baade var overstadig lystig, sang og trallede og lo og fortalte, saa de havde sin Møje med at holde Styr paa hende. Naar de saa satte hende af ved Hellemyrsnøstet, gik hun sjanglende og smaasnakkende, leende og snublende opover Bakkerne. Hun gav sig god Tid og satte sig ofte ned paa Stene ved Vejkanten. Kom der Folk forbi, snakte hun til dem og gav sig i Følge med dem uden at ænse, om det bar frem eller tilbage, mens hun vaste om Alverdens Ting, som ingen svarte paa.

Aldrig saa snart fik hun dog Øje paa Sjur Gabriel, før hun blev stum som en Fisk. Hvor overstadig drukken hun end var, glemte hun aldrig sin Frygt for Manden.

Det hendte ogsaa, at hun havde tat saa meget til sig i Byen, at hun sovned undervejs og maatte lempes op paa Nøstetiljerne, hvor hun saa blev liggende, til Sjur Gabriel eller en af Børnene fandt hende.

Forresten gik det op og ned med hende. Undertiden kunde hun holde sig ordentlig seks, syv Uger ad Gangen – ogsaa paa de Tider, hvor Manden jevnlig var borte. Men saa pludselig fik hun en Raptus, der stod paa i ugevis, strøg sin Vej, saa tit hun kunde, og drak sig værre fuld end nogensinde.

Til sidst slog Sjur Gabriel fast i sine Tanker, at det var bedst at ta hende med paa Fisket og til Byen, naar han kunde regne ud, at hun skulde ha sine Togter. Saa kunde der da ialfald spares det, hun gav ud til Vederlag for Skydsen, for ingen skulde bilde ham ind, at nogen var saa dum at la hende faa det frit. Naar hun fulgte med ham, var der jo ogsaa en Mulighed for, at han kunde passe lidt paa hende, skjønt hun, som han sa, «smat væk so ein Aal millom Næverne paa han.» Og saa var der jo desuden det, at hun gjorde god Nytte baade med at ro og fiske, saa længe hun var ædru.

Dette var udpaa Høsten. Vinteren kom med Mørke og Sne, Styggevej og alskens Ufjælde. Den gik sin slidfulde, sendrægtige Gang, og Dagene beyndte atter at længes.

VI

En dag i Midten af April var Sjur Gabriel i Strudshavn med Konfirmandbaaden. Ingeborg, den ældste, gik og læste og mødte hver fjortende Dag op for Præsten i Hovedsognet. Gaardmændene omkring i Annekserne, tre om Gangen, skiftedes om at ro Børnene frem og tilbage i Magne Søndremyrens Storbaad. Han var den mest velhavende af Forældrene og la Baad til mod at slippe for at ha noget med Skydsen at gjøre.

Sjur Gabriel havde i den sidste Tid følt sig lettere om Hjærtet. Nu var det ti Uger siden Oline havde smagt Brændevin. Sligt var ikke hændt paa fire Aar. Arbejdet var gaat saa raskt og pent fra Haanden i denne Tid baade ude og hjemme. Alting var bleven gjort i rette Tid, og han var kommen videre end de paa Træet med Vaaraannen. [n44](#)

Paa Hjemvejen tænkte han paa, hvormeget vel Oline og Gutterne havde naadd at faa tilsaadd af Potetesageren. Imorges da han rejste, var de kommen godt igang, og hvis de havde været flittige, saa vilde det ikke monne saa lidet. Oline, hun var nu saa overhændig dygtig og hurtig til sit Arbejde, og det uagtet hun nu var frugtsommelig igjen. Ja, Stakkar, hun var sandelig en «Truslæpar». Hvis hun vilde være som i disse Maaneder, kunde han aldri ønske sig bedre Kone.

Da Sjur Gabriel og Ingeborg hen paa Eftermiddagen kom tilbage fra Strudshavn og nærmet sig Hjemmet, saa de Jens og Smaa-Adna staa og rode med lange Kjæpper i Brønden udenfor Huset. Af og til hopped de i Vejret og kom med ivrige Udraab af Glæde eller Overraskelse.

«Eg meina, dei æ aat aa fiska Padder att!» udbrød Ingeborg.

«Helvetesty!» mumled Faren og tog længere Skridt. Oline skulde nu vel aldrig være rømt igjen. Han blev gusten i Ansigtet, knytted Haanden og trued ud i Luften med den. Hvis Oline var hjemme, hvor kunde de saa staa der og mudre op i Vandet istedetfor at være paa Potetesageren. Men han skulde slaa dem helseløs, de forbandede Ugagnskraaker.

Han tog til at løpe paa den vasne Sti, saa Fugtigheden drev omkring ham.

Ingeborg blev ræd. Uden at vide det løb hun ogsaa tæt bagefter Faren og forsøgte at advare Jens og Søsteren ved at svinge med Salmebogen og Katekismen, som hun bar i Haanden indsvøbt i et Tørklæde. Raabe turde hun ikke.

Men Jens og Adna var udelukkende optat af at drive en stor Padde frem af sit Skjul ved Brøndkanten. Pludselig saa Jens i Brønden en blaamalet Tine, en svingende Arm og straks derpaa Farens forbitrede Ansigt, og i samme Sekund slap han Kjæppen og styrted, barfodet som han var, i Stormløb forbi Huset, henover Fladmarken, over en Stenrøjs, tvers gennem den halvfærdige Potetesager, videre afsted, hev sig over Gjærdet til Naboens Udmark og stansed ikke, før han naadde et Skur, hvor der var opstablet Tørv. Der fløj han ind, slang sig ned paa alle fire og keg frem.

Smaa-Adna, der ikke aned Grunden til Jens's Adfærd, vendte sit spidse, lille Hode med det gulbrune Haaret knyttet sammen til en Tjafs i Nakken, for at se efter ham. I samme Øjeblik fik hun bagfra et saa voldsomt Slag over Øret, at hun fløj som en Bold til Siden, tumled overende og stødte Panden mod en Sten. Hun blev liggende et Øjeblik uden at røre sig. Saa sprælled hun lidt med Arme og Ben og kom sig op paa Knæerne. Hun saa sig sky om og tog sig til Hodet, der brændte og hamred, mens hun syntes noget lunkent løb ned over Næsen. Straks efter opdaged hun Blod paa sit Livstykke, sine Skjorteærmer, sine Hænder og foran paa sit dyvaade Skjørt. Saa gav hun sig til at hyle, vildt, gennemtrængende, uden Stans. Paa Afstand vilde man trodd, at der blev slagtet Griser, en efter en, og at det aldrig tog Ende.

Sjur Gabriel gik imidlertid videre uden at se efter Adna. Nils, den ældste, der sad paa Stenhellen foran Døren og skar en Siljefløjte til, sparked han afvejen og skræved med en Ed henover Magne, den yngste, der laa paa Ryg i Kjøkkenet og mored sig med en Kattekillig.

Ved Barnets gennemtrængende Skrig vendte han sig halvt om og skotted ut. Da han saa Blodet, som strømmed ned over hende, fik hans Ansigt et forlegent Udtryk, og der kom noget raadløst over hans Skikkelse. Han klødde sig bag Øret og drejed Hodet bort. Saa faldt hans Blik paa Olines Livstykke og Hverdagsskjørt, som var hængt op ved Siden av Gruen paa en vinkelformet

Træknage.

«Ja, va da inkje da eg visste,» sa han halvhøjt og nikked haabløst.

Saa slang han sig henover Kjøkkenbordet, støtted Albuerne paa det og begravet Ansigtet i Hænderne. Han drog nogle dybe, stønnende Suk og mumled nogle uforstaaelige Ord.

Lidt efter hørte Skriget der udenfor op, og alt blev stille. Som en, der er bange for at bli opdaget, nærmed han sit Ansigt til Kanten af den aabentstaaende Kjøkkendør og keg ud. Der laa Ingeborg paa Knæ med opsmøget Skjørt og en Vandbøtte foran sig og vasked Blodet af Smaa-Adna, som stod med stivt fremstrakte Arme, mens der gik krampaktige Rykninger gennem de tynde, smaa Skuldre. Ingeborg var bleg og Ansigtet fortrukket, som vilde hun til at græde. Han hørte hende snakke til Søsteren i en beroligende og medlidende Tone. Brødrene stod tause og saa til.

«No lyt me idn og fidna onkart te aa benna um Høve dit,»ⁿ⁴⁵ sa saa Ingeborg og rejste sig, idet hun tog Søsterens Haand og vilde ha hende med sig.

«Nei, nei,» skreg Smaa-Adna. «Eg vidl inkje. Han Far slær meg!» Og med Tegn paa den heftigste Skræk forsøgte hun at slide sig løs.

Ingeborg bukked sig hastig ned, greb hende om Benene, løfted hende op paa Armen og bar hende mod Hyttedøren, idet hun raabte til Nils at han skulde ta Knyttet med Bøgerne.

Smaa-Adna klynged sig til Søsterens Hals, vendte Hodet bort og sutred: «Han Far slær med – han Far slær meg.»

«Nei, han slær inkje, sitt no stidl, so skal Du faa sjaa, at han inkje sett Fengjen paa Deg eingang. Ka vidle Du i Kjeddneⁿ⁴⁶ Du veit daa so vel, at han inkje taale da. Da va dafyre han vart idl.»

Sjur Gabriel gik ind i Stuen uden at lukke Døren efter sig.

Smaa-Adna skotted efter ham, idet Ingeborg satte hende fra sig paa Kjøkkengulvet, og syntes beroliget ved at se ham vende Ryggen til og langsomt trække Vadmelskoften af sig.

«Statt no her litevetta,» sa Ingeborg og gik rundt i Kjøkkenet for at søge efter noget at forbinde Saaret med.

«Her hev Du ein Duk,» raabte Sjur Gabriel og tog et gulblomstret Bomuldstørklæ op af et jernbeslaat Skrin, som han havde trukket frem under Sengen og aabnet med en Hængelaasnøgle. Han rakte Tørklædet paa maa-faa ud i Luften og stod fremdeles med Ryggen til Kjøkkendøren.

«Æ han inkje for go dednene?» spurgte Ingeborg betænkelig og tog tøvende Tørklædet. Hun vidste, hvor stor Pris Faren satte paa dette Pragtstykke.

«Bære inkje tynd han aav,»ⁿ⁴⁷ sa Sjur Gabriel resigneret. «Du lyt fokta han litevetta fyst,» vedblev han saa og fulgte efter hende ud i Kjøkkenet.

Smaa-Adna greb fat i Ingeborgs Skjørt og stirred forskræmt paa Faren.

«Kar æ da ho hev fengje da?» spurgte han og bøjed sig over Barnet.

«Dar,» svarte Ingeborg og pegte paa et Saar oppe i Panden, hvorfra Blodet fremdeles pibled frem ganske smaat.

«Da va inkje hedna Skudl,» sa han blidt og strøg hende over Haaret.

«Stakkars, vesle Smaa-Adna, da var han Jens, so sku hat da.»

Ingeborg la Tørklædet sammen, dyped det i Vand og bandt det om Hodet paa Søsteren.

«No vert da snart gott att, Smaa-Adna,» sa Faren, som havde sat sig paa Hug ved siden af hende og sagte klapped hendes lille, vaade Haand.

«Ho Smaa-Adna ska ga sta leggja seg, ho. – Ho ska faa liggja i Sengjæ hass Far, ho.» Hans Tone var kjærtegnende. «So skal ho faa smakka Lefsa, me fekk hjaa Præstefruaa.» Han greb hende under Armen og løfted hende op.

«Tak taa hedne dedne vaate Stakkjen, Ingjebær,» vedblev han og holdt hende foran sig. Saa bar han hende hen i Sengen og bredte Kvittelen over hende, stak hende derpaa en sirupbesmurt Lefse i Haanden.

Nils og Magne var kommen ind i Stuen. De kastede lange Blikke paa Madtinen med Lefserne, som Sjur Gabriel havde havt i Haanden, da han kom.

«Æ da lengje siaa Mor deka fo'r?» spurgte Sjur Gabriel, mens han sad paa Bænken og bytted Buksen.

«Me veit inkje,» svarte de begge paa en Gang.

«Va ho heime, daa de aat Middaj?»

«Jou daa. Me fekk Non hjaa hedne og.»ⁿ⁴⁸

Sjur Gabriel rejste sig og saa til Sengen. Smaa-Adna var indsovnet med Lefsen i Haanden og Munden fuld af Mad.

«Sjaa her,» sa han og tog det tiloversblevne fra hende. «Dettana kudna de dela.»

Ingeborg holdt paa at stelle Fladsengen til borte ved Kakkellovnen.

«Eg meina, Gutane rettno kan flytta paa Lofte,» sa han, mens han hængte sine Søndagsklær op paa Væggen. «Han æ vorten saa lun i Veeræ.»ⁿ⁴⁹

«So lyt me sta ette Halm i Maaren bitti,» svarte Ingeborg.

VII

Oline vented sin Nedkomst hver Dag.

De sidste to Maaneder havde hun igjen været afholdende. Men det havde nu saa sine egne Aarsager, tænkte Sjur Gabriel. Dels var det den Tid af Aaret, hvor han selv stadig var hjemme, dels følte vel Oline sig saa besværet og daarlig til Helse, at hendes sædvanlige Foretagsomhed svigted hende. Endelig havde ogsaa Sjur Gabriel faaet Præsten til at formane hende. Denne havde foreholdt hende, at hun i den Tilstand, hvori hun befandt sig, havde en dobbelt Grund til ikke at forsynde sig. Hvis hun ikke afstod fra sit ryggesløse Levnet, maatte hun være forberedt paa, at Vorherre i sin Vrede gik hen og gav hende et vanskabt Barn. Det var ikke mere, end man havde set før.

Hans Ord havde skræmt Oline. Hun græd ofte i denne Tid og omgikkes stadig med Tanken om Døden. Undertiden sad hun sammenkrøben ude i Gruen lange Stunder ad Gangen, rokked med Hodet og stirred stivt frem for sig. Forresten passed hun sin huslige Gjærning som ellers. Maden var altid færdig i rette Tid, og hun deltog i Markarbejdet det lidet hun orked, lige til det sidste. Hun gik langsomt og slæbende, havde Møje for at bukke sig, stønnet ofte højt og talte

næsten aldrig.

Den sidste Uges Tid havde Sjur Gabriel sagt, at det var bedst, hun holdt sig ved Huset. Høet og Kornet var kommet under Tag, og det, der endnu var at vareta, skulde han og Ungerne nok greje alene. Hun maatte jo ogsaa se at stille lidt med Barnetøjet og Vuggeklærene, saa de havde noget at svøbe Ungen i, naar den kom.

Oline tog en Kipe og gik op paa Loftet. Der la hun sig paa Knæ foran en Kiste og drog frem de faa Smaaskjorter og Svøb hun havde liggende, putted dem ned i Kipen, la en Del Kluder og uldne Stykker ovenpaa og bar det altsammen ned i Stuen, hvor hun satte sig til at klippe, lappe og sy sammen, mens Taarerne drypped fra hendes Næsetip ned paa Arbejdet. Dette holdt hun paa med nogle Dage, saa vasked hun de smaa Plag, og hvad hun selv skulde bruge under Fødselen, tørred det i Luften og glatted det paa en Rullestok med et Manglebrædt. Sjur Gabriel bar Vuggen ned fra Loftet og la ny Halm i den. Oline laved en Hodepude, som hun fyldte med smaatklippede Filler. Over Halmen bredte hun den hele Rest af en udslidt Uldkvittel, ovenpaa la hun et Stykke Bomuldsdrejel og dækked det hele til med en Dyne, som hun havde sydd af et gammelt Underskjørt og et Stykke blaastrøbet Bomuldstøj med et Lag Strømpe imellem.

Sjur Gabriel glæded sig over disse Frembringelser, som han stjal sig til at betragte, naar Oline ikke var i Stuen. Om det altsammen havde været nykjøbt og af første Sort, kunde hans Beundring og Tilfredshed ikke være større.

Saa flink og snarhændt som Oline var! Der fandtes ikke hendes Mage i de Deler. Det var og havde han altid været vis paa.

Saa en Nat de sidste Dagene af September, vaagnet Oline af Smærter i Ryggen og forstod, at hendes Time var kommen. Hun rejste sig, krøb forsigtig ud af Sengen, kasted et Skjørt om sig og satte sig hen paa Bænken, hvor hun anked sig sagte, mens hun med begge Hænder holdt paa sin Ryg. Der var bælmørkt i Stuen, og Sjur Gabriels høje Snorken overdøved ganske hendes Stønnen. Hun sad og tænkte paa, at hun vist maatte vække ham, men kom sig alligevel ikke til. Istedet derfor rejste hun sig og drog sig jamrende frem og tilbage paa Gulvet, foroverbøjet, fremdeles holdende paa Ryggen. Saa fik hun en Rid saa voldsom, at

hun sank om og blev liggende paa alle fire. Da den gav sig lidt, krøb hun hen til Sengen, tog fat i den og kom sig med Besvær paa Benene.

«Sjur Gabriel,» sa hun klagende og trak ham i Skjorten oppe ved Skulderen. «Eg meina da bær te mæ meg no.»

Han sov som en Sten.

«Sjur Gabriel,» gjentog hun højere. «Du lyt ga sta ette ho Lars-Adna.»

Han vaagned med en hikkende Lyd i Halsen.

«Ka æ dettana?» sa han søvndrukkent. «Æ Du opresæ?» Han rejste sig fortunlet overende, da han merked, at hun ikke laa i Sengen ved Siden af ham.

«Flagenaⁿ⁵¹ æ aat aa kobma,» sa hun stønnende. «Du lyt skonda Deg.»

Hun slæbte sig hen til Bænken og satte sig i den forrige Stilling, mens hun jamred højere og højere, og store, kolde Sveddraaber randt ned ad hendes Pande.

Uden at sige et Ord hev Sjur Gabriel Benene udenfor Sengen, greb Buksen, som hang paa Sengestolpen og drog den paa. Saa famled han med Hænderne paa Gulvet og fik fat i Skoene.

«Eg sku kanskje hava kveikt Ljøs aat Deg?» spurgte han, da han havde knappet Trøjen og følte sig for med Haanden paa Væggen efter Huen.

«Da trængs inkje – aa Gud Fader aa Gud Saa–aan, sjaa i Naade te meg! – Aa Gud Fader aa Gud Saa–aan, hjælp og forløys meg – au – au – au. – Kar i Jesu Namn ska eg ta Vegjen! – Aaje! – Aaje! – Aaje!»

Sjur Gabriel hørte hende, mens han løb hen over Myrmarken og drejed til højre, hvor han slog ind paa Vejen, der fra Sjøen førte forbi Hellemyrsmarken og bar videre opover til de omliggende Gaarde. Det var stærk Søndenvind med piskende Regn lige i Synet, og Natten var mørk. Men Sjur Gabriel sprang afsted paa den knudrede Vej, der bugted sig mellem de svære, mosgrodde Stenknauser, saa sikkert og kjendt, som havde det været lyse Dagen.

Efter omtrent ti Minutters Forløb merked han, at han traadte i noget blødt, «Da tømte være Potetesaakeren hass Lars Træet,» tænkte han, drog sig lidt til venstre og fik fastere Grund under Fødderne.

Saa skulde han jo være ved Huset. Ja, der skimted han ganske rigtig Omridsene af den langstrakte Bygning med Indgangsdøren i Midten.

Han tog de to Stenheller, der var lagt ovenpaa hinanden som et Slags Trappe, i ét Skridt og dundred i næste Sekund med knyttet Næve paa den jernbeslaatte Dør, der var delt i to Halvdele.

Et hidsigt Hundeglam svarte ham.

Han banked igjen, og Hunden gjødde, som den var betalt for det.

«Skjepar! Skjepar! Ve du hadla Kjæft, di Gneldrebekkja!ⁿ⁵² – So, so, kobm hega, kobm hega!»

Sjur Gabriel kjendte Lars Træet paa Røsten.

Hunden holdt knurrende inde med sin Bjæffen, og straks efter blev den øverste Halvdør lukket op.

«Kven æ da?» spurgte en barsk Stemme.

«Hellemysfolkjæ,» svarte Sjur Gabriel forpustet, idet han tog Huen af Hodet og slog Væden af den.

«Ein sku tru, dei va utgjedne paa aa spikja Døræ,»ⁿ⁵³ sa Stemmen opbragt. «Slekt synnalæ Styr, Nattens Tiæ.»

«Ho Adna lyt kobma trakst,» sa Sjur Gabriel.

«Ho Adna æ inkje heima.»

Det var for Sjur Gabriel, som om han fik en Prop i Halsen. «Kar æ ho aav?» spurgte han.

«Sta i Askøya.»

«Naar va dei ett hedne?»

«Igjer-Kvædle.»

«Kanskje ho kjebm at rettno?»

«Kan hæna da. Da æ inkje so greitt aa seia.»

«Hm, hm,» mumled Sjur Gabriel, idet han vred og sled Huen mellem Hænderne. «Ho Oline va inmari laak, daa eg begaav meg aav. Eg meina paa, ho alt hadde fengje Føsselsflagena.»

«Da æ vel so da,» sa den anden ligegyldigt. «Ho Adna, ho kjebm no inkje att, fyr han vert Dag,» føjed han lidt efter til.

Sjur Gabriel spurgte hvad Klokken var.

«Nyss sleiæ toll'» var Svaret.

Saa var det fem Timer, til det blev lyst, tænkte Sjur Gabriel. Han stod med bøjet Nakke. Regnen piskede ham paa Siden af Hodet og siled fra Haaret ned over hans Ansigt. Uden at vide om det, satte han Huen paa og drog et dybt Suk.

«Eg veit inkje mi arma Raa,» mumled han som til sig selv.

«Dar æ no ho Gamle-Kari, Værmor mi,» sa Lars.

«Dar æ no da,» svarte han nølende og usikkert.

«Ho æ mest lika go, ho. Da æ t'aa hedne ho Adna heve lært da – fyr dan Skudl.»

«Bære ho vel fylgja mæ,» sa Sjur Gabriel – «eg æ ræd fyre – – Ruskjaveer¹⁵⁴ æ an og.»

«Da kjebm an paa, kaslags Laat¹⁵⁵ ho æ i.»

«Kanskje Du vilde spyrja?»

«Eg meina, da æ best Du gaar sta spyrr sjøl,» sa Lars og aabned den nederste Halvdør.

Sjur Gabriel traadte indenfor. Hunden tog atter paa at gjø, og Lars fik den atter til at tie.

Sjur Gabriel famled sig nogle Skridt fremover og fik fat i en Stige, som han kravled op af.

«Døræ æ tæt ataat paa venstre Haannæ,» sa Lars efter ham, idet han gik ind igjen og la sig og tog Hunden med.

Straks efter stod Sjur Gabriel inde paa et skraat, lidet Loftkammer med et Skimt af en Vindusrude midt imod sig.

«Kven æ da, so kjebm?» spurgtes der fra en Krog af Rummet.

Sjur Gabriel vidste ikke, hvoraf det kom, men Gamle-Karis Stemme bragte ham altid til at tænke paa en Røjsekat, som engang gnistrende havde vist ham Tænder.

Han nævnte sit Navn og sit Ærinde, idet han gjorde sin Tone blid og sagtmodig. Han vidste, at Kari ikke kunde ha det bedste Øje til ham. Han havde nemlig ikke lagt Skjul paa sit Sindelag, naarsomhelst han havde set hende i

Nærheden af Oline. Engang havde han endog skjældt hende ud for en Fyldebøtte og truet hende med Bank, da han saa hende luske om paa Hellemyren for ikke saa længe siden.

«Hm,» sa Kari med en haanlig Snerren. – «Nei so han Sjur Gabriel træng' om ho Gamle-Kari no, Fydlebytte, maa veta – –. Jou, jou, da gaar so ymse te i Værne.»ⁿ⁵⁶

«Da gjere so,» svarte Sjur Gabriel.

«Jou, jou, Høvmot staar fyre Fadl da. Ja men gjere da so.» En skrattende, neppe hørlig Latter fulgte paa Ordene.

«Naar da gjellt om ei soræ Sak – Bodnsnø.ⁿ⁵⁷ Ho skreik so idla, ho Oline. – Me æ adle Menneskje –.» Sjur Gabriel stammed i afbrudte Sætninger og drejed paa sin vaade Hue.

«Du tænkte inkje paa da hidn Gaangjen, daa Du bau ei gabmal, utsletæ Kjærring Juling, maa veta. Næggju gjore Du inkje –. Da va ein vakker Veelkomst, Du gaav hedne.»

«Du lyt kobma, Kari,» sa Sjur Gabriel overtalende. «Kor ska da verte mæ ho Oline? – Ho sett Live te, – aa Fostere. – Kar ska eg aav i dedna Nøæ?» Han flytted sig paa Gulvet og talte klynkende.

«Ja, Nøæ gjer mjuk, ho,» sa Kari og lo igjen paa den forrige uhyggelige Vis.

«Eg ska betala Deg,» vedblev Sjur Gabriel. «Du ska faa, ka Du forlanga.»

«Da æ rettaste, me gjer Akkort mæ da sama. Kor mykji gaar Du idn paa?»

«Ein hal Speisidale,» sa Sjur Gabriel efter et Øjeblikks Tøven.

«Jou, Du tømte vel, Du gjedna vidle slæppa fyre so bellæ Kjøp, men da vert dar inkje naake t'aa, Kar.»

«Ein heil daa!» næsten skreg han.

«Ein heil,» gjentog hun og smatted paa Ordene, som om hun havde faat noget velsmagende i Munden. «Eg ska gjera da fyre ein heil. – Æh, Gu bevare min synniga Krop, kobma her aa draga eidn gabmal Krok t'or Sengjæ si mit i svartæ Nattæ!»

Sjur Gabriel hørte paa Lyden fra Krogen, at hun satte sig overende i Sengen

og klædte sig paa, mens hun uafsladelig talte med sig selv med sin tørre, skrattende Røst. Det hørtes, som hun baade spurgte og svarte, og indimellem udstødte hun et: Hæh, hæh, hæh.

Sjur Gabriel vidste ikke, om hun lo eller hvæste.

«Da va daa te Dekers, og!» utbrød hun saa og rumsterte i Sengen, saa Halmen knirked. «Eg meina, Løppa hev æte up Sokkebaanne met. Du lyt kveikje dedne Ljøsbeten – sjaa her, kobm hega, eg ræk Haannæ ut aat Deg.»

Sjur Gabriel gik nærmere, følte for sig med Haanden og fik fat i en Lysestump.

«Lat up Omsdøræ – sjaa dar, dar – rett framfyre Deg. Du fidn Kvas paa Gølve.»

Sjur Gabriel flytted sig lidt og fandt instinktmæssig straks, hvad han søgte. Han aabned Kakkelovnsdøren, roded i Torvstykkerne, som var glødende paa Undersiden, pusted paa dem, stak en Kvist ind og tændte med denne Lyset. Saa gik han hen og rakte det til Kari.

Hun skjøv tilside en Træskaal med en Grødlevning i og et Tinstøb, som stod paa Bordet foran Sengen, drypped lidt Talg paa det for at faa Lyset til at staa fast, naar hun satte det fra sig, og gav sig saa paany til at grave allevegne oppe i Sengen efter Strømpebaandet. Sjur Gabriel fulgte hendes Bevægelser med Øjne, der glødet af Utaalmodighed.

«Aller seet slekt! Meina, Hidnmannⁿ⁵⁸ sjøl staar i da!» mumled hun.

Hun ligned ganske en Heks, der hun sad med det skrumpne Ansigt, hvis utallige Rynker var fyldt af gammel Urenlighed. De slappe Kinders løse Skind hang ned forbi Hagen, og den nederste Tip af den røde, snusdryppende Næse syntes at være paalimet. Øjnene var næsten skjult af de svulne Øjenlaag og de graa Bryn, der nærmest Næsen stod ud i to stive Buster. Hodet og Ørene var indtullet i et sort, uldent Tørklæde, der gik rundt Nakken og var knyttet sammen oppe paa Issen. Den graa Vadmelskjorte stod ud i en Pose over det stærkt indfaldne Bryst, det grønne Livstykke var ikke tilhægtet, og Skjørterne sad i en Tull oppe omkring Hofterne. Benene var bedækket af lange Strømpeskafter, der naadde op over Knæerne, og Fødderne stak i et Par sorte Ragger. Hun sad

sammenkruket, for der var ikke Højde til at rette sig.

Endelig fandt hun Strømpebaandet under et Par Karerⁿ⁵⁹ fulde av Uldtotter, som laa paa Bordet.

Saa knytted hun det paa, lemped sig forsigtig frem af Sengen og lod Skjørterne falde nedover Benene.

Hun tog Sko paa Fødderne, hægted Livstykket, satte med noget Besvær et sort Skout paa Hodet, trak en Vadmelskufte paa og tog et Forklæde op af en Kiste, det eneste Stykke Bohave, der fandtes i Rummet foruden Sengen, Bordet og en Træstol.

Og hele Tiden bevæged hun sin store, flade Mund og skratted indimellem som en Sjør,ⁿ⁶⁰ der venter Storm.

«Grøvt te Veer,» sa hun og skotted til Ruden, som Regnen drev imod.

«No lyt Du kobma, Kari,» sa Sjur Gabriel.

Hun greb et Skjørt, som hang paa Væggen, slog det om Hodet og Skuldrene og satte det fast med en Naal foran.

«Aa Daln gjev Du meg, naar Barsele æ øve,» sa hun og fæsted et skulende Blik paa Sjur Gabriel.

«Da kadn Du lita paa,» svarte han og gik mod Døren.

Kari var forøvrig ikke bange for sine Penger. Hun vidste, at hun gjaldt for en Heks, der kunde sætte ondt paa Kreaturer og Folk, naar hun vilde.

«No kjeb eg – gak Du – eg ska bære sløkja Ljøse.»

Sjur Gabriel gjorde, som hun sa, og gik baglængs ned ad Stigen.

Kari gik hen til Sengen, letted paa Hodepuden og trak en Flaske frem, som hun tog Proppen af og satte for Munden. Saa stak hun den ind paa Brystet under Kuften, pusted Lyset ud og fulgte efter Sjur Gabriel.

Da de kom ned, begyndte Hunden at gjø indefra Stuen igjen. Kari mumled en Forbandelse over den, aabned Døren og gik ud i Regnet og Mørket sammen med Sjur Gabriel.

Han gik foran, hun et Par Skridt bagefter. Ingen af dem talte et Ord paa Vejen.

VIII

Da de nærmed sig Hellemyrshuset, hørte de Olines gennemtrængende Skrig. Gjennem Ruden saa Sjur Gabriel, at der var tændt Lys derinde. Han gik raskere til, Kari humped efter saa godt hun kunde, og et Øjeblik senere var de i Stuen.

Oline laa paa Knæ foran Bænken med Ryggen til de indtrædende. Hun fægted med Armene og slog Hodet mod Væggen. Ved Siden af hende stod Ingeborg og holdt hende paa Ryggen.

Kari tog Skjørtet af sig, sa til Sjur Gabriel, at han skulde hjælpe hende og fik Oline løftet op fra Gulvet. Saa gjorde hun Tegn til ham, at han skulde sætte sig paa Bænken og ta Oline paa Fanget. Med Nød og næppe fik hun Oline anbragt, som hun vilde. Sjur Gabriel støtted sig op mod Væggen og havde al sin Kraft behov for at holde paa hende. Hun var som rasende af Smærter, bed sig selv i Armene, vred sig til Siderne, hev sig bagover og rev Sjur Gabriel i Haaret, mens hun udstødte langstrakte Jammerhyl.

Kari nikked med sin Heksenæse og mumled, at det snart vilde komme. Hun knæled ned foran Oline, smøged Skjørterne op om hende og undersøgte, om Fostret laa rigtigt. Saa bad hun Ingeborg om noget til at ta imod Barnet med.

Ingeborg, hvis Ansigt var opsvulmet av Graad, trak Kipen med Barnetøjet hen til hende. Kari roded i den og fandt et Stykke Flanel, som hun bredte udover sit Fang. Saa forlangte hun en Saks, noget smeltet Talg og to Bøtter. I den ene skulde hun ha varmt Vand, sa hun til Ingeborg, og bad hende ha det i Beredskab.

Veerne fulgte Slag i Slag. Saasnart Smærterne tog af, faldt Olines Arme slapt ned, Øjnene lukked sig, det sveddryppende Ansigt blev ligblegt og gled bagover mod Sjur Gabriels Bryst. Hun syntes at falde i Slummer.

Men hun havde kun Fred et Minut ad Gangen.

Saa tog hun til paa den forrige Vis, værre og værre, eftersom Tiden led.

Kari trak Flasken frem fra Brystet og bad Ingeborg om en Kop. I den heldte hun noget af Indholdet og fik Oline til at drikke det. Sjur Gabriel kunde lugte,

hvad det var, men han gjorde ingen Indvendinger. Han vidste, at det ansaas for godt at gi Barselkvinder Brændevin.

Det lod ogsaa til, at Drikken havde en oplivende Virkning paa Oline. Hun fik sin Samling tilbage og spurgte efter Lars-Adna. Men straks efter knytted hun Hænderne og satte i et Skrig saa vildt og forfærdeligt, at Sjur Gabriel rysted og bæved. Flere fulgte paa, og tilsidst endte det i et hæst, umenneskeligt Brøl.

Sjur Gabriel kunde mærke paa Karis Bevægelser, at der foregik noget, og i samme Øjeblik hørte han det nyfødte Barns spæde, klagende Røst. Kari snapped Saksen, bøjed sig dybere forover ind mod Olines Legeme. Saa slang hun Saksen fra sig, slog Flanelstykket om Barnet og rakte det til Ingeborg, som satte sig med det paa en Skammel og svøbte Nederdelen af sit Skjørt udenpaa det.

Der dansed ildrøde Prikker foran Sjur Gabriel. Han kneb Øjnene til sig og følte en varm Fugtighed paa sine Kinder.

«Nu lover alle Gud,» sa han med høj Røst og drog et dybt Lettelsens Suk.

Oline hang i hans Arme som en livløs Masse, mens Kari fortsatte sit Arbejde med hende.

«No lyt me faa hedne i Seng,» sa hun saa til Sjur Gabriel og rejste sig med Anstrængelse. «Eg meina, ho æ søvna!» udbrød hun saa og trak hurtig Flasken frem igjen, greb Koppen og skænked i. Hun maatte med Magt aabne Olines Læber, der var tæt sammenknebnede, for at faa hende til at synke Brændevinet.

Som forrige Gang gjorde det Oline godt. Hun aabned Øjnene og saa sig mat om.

Da hun mærked, at hun var forløst, folded hun Hænderne og brast i Graad.

«Gud Fader aa Gud Saan skje Tak!» gjentog hun flere Gange.

Sjur Gabriel letted hende op, idet han holdt den ene Haand om hendes Skuldre og den anden under Knæerne, og bar hende bort i Sengen.

Kari fulgte efter, fik trukked Skjørtet af hende, surred hendes Mave ind i en lang, ulden Linne, stak et dobbelt sammenlagt Drejelstykke under hende, dækked hende til og gik hen og tog Barnet, der peb ynkelig.

Sjur Gabriel havde været ude efter det varme Vand, som han slog i Bøtten.

Kari stak Barnet ned i Vandet, skylled det, tørred det af i Tøjstykket og

begyndte at klæ det paa.

«Æ da ei Jenta?» spurgte Oline fra Sengen.

«Gut,» svarte Sjur Gabriel, endskjønt han tilsyneladende ikke havde set paa Barnet. «Stor og velskapt.»

«Gut att – ja, ja, Gud Fader aa Gud Saan skje Tak fyre altsammen!» sukked Oline.

Da Barnet var færdigstelt, ligned det et Tolvskillingsbrød, det var omvundet med et Svøb. Det smaa, røde Ansigt var indrammet af en ulden Hue, knyttet under Hagen. Det skreg uophørlig.

«No lyt Du spissa eit Gran,» sa Sjur Gabriel, da Kari havde faat Barnet til at ta Brystet. Han havde sat Mad frem.

«Du ska inkje køsta Deg,» sa Kari og skjelte til Bordet.

«Aa joumen lyt Du smakka paa da nykjidna Smøre, korsomer,» paastod Sjur Gabriel. «Aa her æ Sidlasupa. – Spissa no mæ ho æ varm.»ⁿ⁶¹

«Da behøves inkje,» mumled Kari, idet hun satte sig.

Sjur Gabriel maatte flere Gange gjenta sin Opfordring og for melig stikke hende Skeen i Haanden, før hun begyndte at spise.

Ingeborg stod borte hos Moren. Hun kunde ikke bli træt av aa betragte sin nye Bror.

«Dei pelle Fingrane – dan vesla Nasaa – han hev Negl! Eg meina, dar æ Haar onne Lui hass!»ⁿ⁶² udbrød hun med Mellemrum.

Da Kari havde spist, rejste hun sig. «Tak,» sa hun og tog med nogle stive, skrunklede Fingre Sjur Gabriels Haand.

«Velbekomme Spissen,» svarte han.

Derpaa rakte hun Fingrene til Ingeborg og til Oline, skjønt hun var indsovnet, sa det samme til dem og fik det samme Svar.

«So lyt eg vel rusle att,» sa hun saa, hvorpaa hun samtidig gisped og rapte og endte med et: «Jisses skje Tak! Høir, kor nydeleg mæt eg æ.»

Sjur Gabriel stod med noget fladt i Haanden, indsvøbt i et sort Silketørklæde med brandgule Border. Da han vikled det op, viste det sig at være en Bankbog. Af

den fremtog han nogle smudsige, omhyggelig udglattede Ortesedler, idet han væded Fingrene mellem Læberne.

«Sjaa her,» sa han til Kari, som havde slaat Skjørtet om Hodet og stod færdig til at gaa. «Ein, to, tre, fire, fem – da vert Daln.»

«Da vert so,» svarte hun.

«Sjaa ette, ka Du hev fengje, dabmæ eg inkje bedræg Deg,» vedblev han og saa ufravendt paa Sedlerne.

Hun førte dem tæt op til Øjnene og lod Fingrene glide gjennom dem.

«Jou, dat æ rektig nøg.»

Saa rulled hun dem sammen og stak dem indenfor Klærne oppe ved Halsen.

«Ja, saa faar Du ha farveel og Tak fyre meg.»

Hun rakte ham atter de knortede Fingre.

«Du faar sjøl ha Tak.»ⁿ⁶³

Saa gik hun hen til Sengen og bød Farvel og Tak til Ingeborg. Oline, som atter var indslumret, blev uden Barmhærtighed vækket igjen.

«A, ja – ja, da gaar ymse te i Værne. Høvmot staar fyre Fadl,» mumled Kari med et ondt Sideblik til Sjur Gabriel, idet hun humped ud af Stuen.

Fjerde Dagen derefter stod Oline i Kjøkkenet, tynd og slunken, og stamped Grødgryden borte i Gruen. Kinderne var graablege og indfalne, Læberne tørre og gule. Omkring Øjnene, der stirred med et kummerfuldt Udtryk, laa blaasorte Ringe. Foran hende, i et Tørklæde, der var knyttet sammen om Halsen, hang den nyfødte og diede hendes Bryst. Magne laa og grov inde i Kakkellovnen og mored sig med at strø Aske paa Gulvet. Smaa-Adna sad paa Stuedørsstokken og storskreg. Ingeborg gik og bar Mad til Grisen. Jens og Nils var med Faren og fisked.

Det havde været en streng Tid for Hellemysrfolket. Oline havde gaat med aabne Saar paa Benene hele Vinteren igjennem. Kari Træet, som Sjur Gabriel atter maatte ty til, havde signet og maalt, kvaksalveret med udvendige og indvendige Midler og drevet paa med alle Slags hemmelige Heksekunster for at kurere hende, men Virkningen havde været, at Saarene var blevne værre og værre, og Smærterne stadig mere uudholdelige.

Sjur Gabriel havde i denne Tid ofte fundet Oline i beruset Tilstand, baade naar han kom fra Byen og ellers. Han vidste, at det var Kari, som skaffed hende Brændevin, ligeledes, at Oline havde git hende det lidet, hun ejed af Søljer og Stads, til Vederlag. Han voved imidlertid ikke at gi sin Harmes Luft ligeoverfor Kari af Frygt for, at hun saa skulde holde op med at tilse Oline. Men da han tilsidst kom efter, at Oline havde stjaalet Penger fra ham for at holde Kari skadesløs for Brændevinet, kunde han ikke styre sig længer. Han skamslog Oline, saa Blodet flød af hendes Næse og Mund, og den næste Dag hev han Kari paa Dør og svor paa, at hvis hun tiere viste sig paa hans Enemærker, skulde han stoppe hende i Kipen sin og søkke hende ned midt paa aabne Fjorden.

Kari var gaat fra Gaarden med en frygtelig Forbandelse over ham og alt hans og med en Trudsel om at hævne sig. Dette gav Sjur Gabriel en ny Byrde at bære paa. Han pintes uafslædelig af Frygt for det Onde, Kari vilde sætte paa ham og hans Ejendele. Da saa en af Kjørene kort efter blev saa syg, at han var nødt til at slagte den, tvilte han ikke et Sekund om, at det var Kari, som havde voldt det. Stor var derfor hans Lettelse, da han en Maanedstid senere fik vide, at hun i Fuldskab var styrtet ned over Loftsstigen og havde slaat sig ihjæl paa Stedet.

Oline havde i den senere tid stadig ligget til Sengs. Det var hende ikke muligt mere at slæbe sig oppe med de opsvulmede Ben, som uafslædelig vædsked og blødte.

Barnet, som var blevet født om Høsten, var i Daaben blevet opkaldt efter Faren. Trods sin Elendighed blev Oline ved med at amme ham. Han fik blasse, oppustede Kinder, men holdt sig mager paa Kroppen, skreg baade Dag og Nat og var jevnlig plaget af Mavesygdom.

Omsider havde Sjur Gabriel maattet bekvemme sig til at hente Doktor til Oline. Da denne saa hendes Tilstand, holdt han Haanden op for Næsen og

erklæred, at hun øjeblikkelig maatte sendes til Byen og lægges ind paa Sygehuset. Hvis ikke gik der Brand i Saarene, og Benet maatte sættes af.

«Kor da daa ska verta mæ Veslekrype dar?» havde saa Sjur Gabriel spurgt og pegt paa Barnet i Vuggen.

Doktoren havde svaret, at han kunde takke sin Gud, at Ungen ikke var krepert for længe siden af den syge Mælken, Moren havde ernært den med.

Med tungt Hjærte beslutted Sjur Gabriel sig til at gjøre, som Doktoren sa. Han fik laane en Møgslæde hos Lars Træet, som han kjørte Oline til Sjøen paa, la hende saa ned paa Bunden i Baaden og rodde afsted med hende. Jens og Nils, som var med, blev ved Baaden hos Moren, mens Sjur Gabriel gik til Sygehuset, og tingede Plads. En halv Time efter kom han tilbage, fulgt af to Mænd, som bar en graamalet, ligkistelignende Indretning i Seler over Skuldrene. I denne lagdes Oline, og Folkene gik med hende.

Saa havde Sjur Gabriel maattet ta det halvt Aars gamle Barn under sit Opsyn. Med Utrættelighed havde han opfyldt sine uvante Pligter. Om Nætterne, naar han laa i sin bedste Søvn, træt og mødig efter Dagens Slid, og blev vækket af Barneskriget, stod han op og gik og byssed Barnet paa sine Arme lange Stunder om Gangen, eller han tog det over i Sengen, stak det en Taate i Munden og la det op til sit Bryst, for at det skulde bilde sig ind, det var hos Moren og derved lettere ta Ro. Naar det havde smudset sig i Vuggen, bytted han under det og vasked det med Filler og lunkent Vand, som han altid havde staaende paa Torvegløderne ude i Gruen.

I Begyndelsen var der kommen en halvgammel Jente, som nylig havde sat det tredje uægte Barn ind i Verden og git Vesle-Gabriel Die en Gang om Dagen. Men det gjorde næsten bare ondt værre, og Sjur Gabriel havde selv maattet sige, det var bedst, hun holdt op, for paa den Maaden fik han aldrig Ungen afvant.

Fra den Dag af fordoblede hans Omhu for Barnet. Den gik saa vidt, at han næsten ikke taalte, nogen anden tog i det. Han havde sat sig i Hodet, at ingen kunde gjøre det saa vel som han selv. Hvad der bestyrkede ham i denne Mening var, at Vesle-Gabriel syntes at dele den. Naar Barnet fik sine Skrigetogter, var der ingen anden end Faren, som kunde raa med det og stille det tilfreds. Denne Bevidsthed fyldte Sjur Gabriels Hjærte med en hemmelig Glæde og Stolthed og

knytted ham stedse nøjere og nøjere til Gutten.

Om Dagene, naar han arbejded i Marken, havde han ingen Ro paa sig. Hver halve Time maatte han hjem for at se, om Vesle-Gabriel var vaagen eller for at undersøge, hvad Ingeborg tog sig til med ham. Saa satte han sig nedfor og maded ham, fik ham til at sove og gik igjen med mange Formaninger til Ingeborg om, at hun maatte passe Vuggen godt.

Ingeborg, som da var 13 Aar gammel, stræved og kaved alt, hvad hun orked. Men skjønt hun var stor og fremmelig og vant til Arbejde, var der dog ikke rigtig Forslag i hendes Gjerning. Sjur Gabriel sa til sig selv, at alt fik gaa, som bedst det kunde. Der hvilte saa altfor meget paa hende. Naar Grøden var klumpet og halvraa, skjønte han, at det kom af, at hun ikke havde Kræfter til at stampe den ordentlig. Var den sveden, spiste han den uden at skænde og bad hende blot ikke lægge saa stort Baal under Gryden en anden Gang. Han var glad, han havde hende nu, Oline var borte, skjønt han ved siden af græmmed sig over, at hun ikke var kommen ud at tjene, som Meningen havde været, da hun var bleven saa tidlig konfirmeret.

Selv sled han som en Træl fra Morgen til Aften, besørged Arbejdet paa Marken, malked Kjørene, kjærned Smør og sopte under Grisen, naar der saa altfor fælt ud hos den. Og havde han saa endda faat Nattero. Men den var det sørgelig smaat med. Han længtes efter, at Oline skulde komme tilbage, og indsaa mere end nogensinde, at hun trods sin store Skrøbelighed var en arbejdsom og duelig Kone.

X

Da Sommeren kom, og Slaataannenⁿ⁶⁴ begyndte, blev Sjur Gabriel, saa meget han endog stred imod og kvied sig, nødt til at se sig om efter en Hjælpedreng for den travleste Tiden. Han skikked Bud over til Salhus og fik derfra fat paa en Farefant ved navn Aslak, som kaldte sig selv for en «reiarli

dugele Slaattekar». Sjur Gabriel likte ikke Fyren, men da der ingen anden havde meldt sig, beslutted han at bide i det sure Æble. Han var dog saa forsigtig kun at fæste ham for en Uge for det første. De blev enige om, at han skulde ha 12 Skilling Dagen og fri Kost.

Allerede den første Dag saa Sjur Gabriel, at Aslak var doven og slusket. Han trøstede sig imidlertid med, at det ikke var noget Ægteskab, men tænkte samtidig, at disse seks Dage vilde være mere end nok til at ærgre Helsen af ham, hvis Aslak vilde fare fort, som han var begyndt.

En Aften efter Arbejdstid, tredje Dagen efter Ankomsten havde Aslak været et Slæng borte paa Nabogaarden, hvor der var et Par Jenter, han gjerne vilde gjøre Bekjendtskab med. Der var han bleven en Times Tid, havde danset Halling i Høladen og var bleven trakteret med et Støb Øl. Da han skulde tilbage, gik han Snarvejen over Udmarken, der stødte op til Sjur Gabriels Bøⁿ⁶⁵ og glemte i Ørske at lukke Garenⁿ⁶⁶ efter sig.

Om Natten var saa alle Kjørene, ikke alene Sjur Gabriels egne men ogsaa Naboernes foruden nogle fremmede Hester kommen ind paa Bøen og havde ædt op, hvad som fandtes af Græs paa den store, flade Myrmark udenfor Huset.

Sjur Gabriel havde tilbragt en urolig Nat, Barnet havde haft Mavesyge. Ud paa Morgenen var det blevet roligere og var tilsidst faldet i Søvn. Da Klokken var 3, stod Sjur Gabriel op for at vække Drengen, som sov i Høladen, og sætte ham til Arbejde.

Det var en diset stille Morgen med blyfarvet Luft og kobbergule Striber i Øst.

Idetsamme Sjur Gabriel løftede Klinken af Døren og stødte den op, saa han det forfærdelige Syn af den Ødelæggelse, Kjørene havde anrettet. Han blev som afsindig af Forbitrelse. Med et Brøl greb han en Hæsjestourⁿ⁶⁷ og fo'r med de bare Fødder over den af Natteduggen drivvaade Mark ind paa de græssende Kjører, der flygtede til alle Sider. Nogle, der havde spist sig saa mæt, at de ikke kunde orke mere, laa med Benene under Maven midt i Græsset og glodde dvask paa Sjur Gabriel, som om det hele ikke angik dem, indtil de blev ramt af Stouren, der faldt susende ned paa deres Rygstykker. Da først skjønte de, at der var noget i Vejen, jomped op og løb afsted med Halen tilvejs. Hestene var de mest

balstyrige, men Sjur Gabriel gik Bersærker gang. Omsider lykkedes det ham at faa Pladsen ryddet og Garen stængt. Han stod lidt og saa paa den hærjede Mark, mens han skar Tænder og fnøs af Raseri. Pludselig stak han i at storgræde. Han græd saart som et Barn, der har Hjærtesorg, med en hikkende Lyd i Halsen. Han fældte ikke mange Taarer. Det kosted ham for stor Anstrængelse at faa dem frem, og de, som kom, randt ikke over Kinderne, men flød ud over oppe ved Øjnene, der saa ud, som de var dyppet i Vand. Om lidt stiltede Graaden, og han gav sig til at løbe nedover mod Høladen, sparked Døren op, der var lukket indvendig med en Trækklap, sprang op nogle Trin ad Stigen, som stod støttet op til Skottet, svang sig derop, fik fat i en strid, sammenfiltret Haarmasse, som han sled i af al Magt, hvorved et Hode og en Overkrop i Sækkelærreds Skjorte blev draget frem under et Ulddække. Et skingrende Hyl skar gjennem Luften, to Arme fægted omkring, og et Par Ben i en Vadmel's Underbukse spræled i Vejret. Sjur Gabriel slap Haaret, greb fat om begge Armene, og holdt dem om Haandledene med den ene Haand, hev sig paa Knæ paa den Liggendes Bryst og begyndte at prygle ham, saa det knaged. Skrig fulgte paa Skrig, men Sjur Gabriel slap ikke Taget. Han knægik ham, sparked ham i Siden, tog Hodet til Hjælp og slog ham Skalle paa Skalle. Aslak brølte og bad og arbejded af al Magt for at komme løs. Lidt efter lidt havde han slidt sig fremover mod Kanten af Skottet. Sjur Gabriel, som stadig var ovenpaa, blev ført med. Han saa og sanste ingenting, før det bar udfor med dem begge. Med et Brag faldt de ned paa Ladegulvet. Sjur Gabriel fik ta for sig med Hænderne og blev liggende paa alle fire. Drengen kom paa Ryg. Han skreg ikke mere. Han jamred sig sagte og rørte sig ikke.

Sjur Gabriel rejste sig op. Han havde stødt sig paa Knæerne og slaat Hændernes Knoer tilblods. Ellers fejlte han ingenting. Uden at se sig om gik han ind i Stuen. Da han nærmed sig Vuggen, hvor Vesle-Gabriel laa, aabned Barnet Øjnene, smilte mod ham med glad Gjenkjendelse og strakte de smaa Arme op imod ham.

Det gav et Ryk i Sjur Gabriel. En Følelse af Glæde og Fred strømmed med ét gjennem ham. Det uskyldige Barn havde kjendt ham og smilt til ham. Det var første Gang sligt havde hændt ham. Inden han vidste af det, laa han paa Knæ foran Vuggen, bøjed sig over det lille Ansigt og kyssed det. Barnet gav sig til at

lege med hans Skjæg og lo højt, da det blev kildret under Næsen. Sjur Gabriel løfted Gutten op af Vuggen, svøbte ham ind i Dynen og gav sig til at vandre op og ned med ham paa Armen. Han kunde ikke slippe ham eller se sig mæt paa ham. Vesle-Gabriel havde kjendt ham og strakt Armene ud imod ham! Skulde nogen ha hørt sligt før! Nu kunde gjerne Bøen og hele Gaarden fare den Vej, Vorherre vilde, hvis han bare fik beholde denne Vesle-Gabriel, denne overhændig mærkelige Gutten, som der ikke fandtes Magen til i Verden. Dette var hans Barn, hans eget Kjød og Blod, hans dyreste Eje. Han blev ved at gaa og vugge Barnet i sine Arme, efterat det for længe siden var indsovnet. Omsider la han det varsomt ned i Vuggen, pakked det til og gik saa selv i Seng. Han kjendte sig saa mør og forknust i Lemmerne. Det var, som han ikke kunde staa paa Benene. Han maatte ha en Times Søvn, før han var istand til at ta fat paa Dagens Arbejde.

XI

Denne Morgens Oplevelse kosted Sjur Gabriel mere end det Græs, der gik tilspilde. Aslak havde faat et Ribben knust i Faldet og var ogsaa ilde medtat paa anden Vis. Sjur Gabriel maatte sende ham paa Sygehuset og gaa ind paa at betale for ham i seks Uger. Desuden maatte han erlægge en Mulkt, som Lensmanden idømte ham for voldeligt Overfald paa sovende Mand. Sjur Gabriels Beklagelse over det Tab, Aslak havde paaført ham, blev der intet Hensyn tat til. Denne nægted nemlig for at ha sat Garen aaben, og Sjur Gabriel havde ingen Vidner.

Dette tog svært paa Sjur Gabriel. Dagen efter at Aslak var sendt af Gaarde, sad han om Kvælden inde i Stuen med Sparebanksbogen opslaat foran sig og grubled over alle sine Ulykker. Hvorledes kunde en fattig Stakkar klare sig her i Verden, naar han saaledes blev forfulgt af Gud og Mennesker. Han regned og regned og fradrog de Summer, der vilde medgaa, før Oline kom hjem igjen. Nu havde hun ligget paa Sygehuset i 3 Maaneder til 16 Skilling Dagen. Det blev 12 Specidaler og 32 Skilling. Og det sidste Bud fra Sygehuset havde lydt paa, at hun

endnu havde en Maanedstid tilbage. Det blev 4 Specidaler mere. Nu kom dette til med Aslak. Det blev 5 Specidaler og 4 Skilling. Saa kunde han regne ud, at han i Aar maatte købe Hø for mindst 4 Specidaler istedetfor det, som var ødelagt. Det var ialt 25 Specidaler og 36 Skilling rent som kastet paa Sjøen.

Sjur Gabriel sled Fingrene frem og tilbage gennem sin stride graasprængte Lug og sit stive, stubbede Skjæg, mens han sukked, saa det formelig sang i ham. Disse surt fortjente Penge, disse Dalere, som han havde skrabet sammen, Skilling paa Skilling, fra han var Tjenestedreng! Hvorledes havde han ikke slidt og slæbt og svedt for at erhverve dem og spinket og sparet og knapt timdes købe sig en Skraa engang. Og han havde tidt sagt til sig selv, at det var godt gjort af ham dette, at han havde en Bankbog liggende med 39 Specidaler og 72 Skilling i. Han havde været kry af det. Og det havde git ham Kraft og Mod til at gaa paa og gaa paa. Bare slide og grave og Arbejde og samle ihop. Det var, ligesom denne Bankbogen havde staat for ham just i de tyngeste og mørkeste Timer og mindet ham om, hvad han var for en Kar, han, som ikke havde likere Kjærring. For det stod jo i Postillen, at den, som havde en god Hustru, skulde formere sit Gods. Men han havde formeret det alligevel, han, endda han ikke havde en god Hustru, men tværtom en, som drak og ødet bort og nu kosted Penger paa Sygehuset.

Nej, at det skulde gaa saaledes med disse Skillingerne hans! Han hæved Armen, bevæged den op og ned og lod tilsidst den knyttede Haand falde ned paa Bordet med et næsten lydløst Dunk. Aa, Herre Gud Fader i Himmeriges Rige, at det skulde gaa saaledes!

Han var begyndt at ta af dem til det første Barns Begravelse. Siden den Tid havde han gravet ned 3 til, og hver Gang var han tyet til Bankbogen. Men saa ilde som det nu gik –, det var plat til at lægge en Mand i Jorden af.

Men saa var det vel fordi der ingen Velsignelse var med ham og hans. Og hvad kunde det saa nytte? Om han sled, til Blodet skvat frem af Neglerødderne, saa vilde det bli op i det samme, hvis Vorherre stod ham imod. Og han skjønte nu, at Vorherre stod ham imod, fordi han havde været en Mammons Træl og hovmodet sig af sin Bankbog og sin Duelighed. Derfor gik det den Vejen, det gik. Hovmod staar for Fald, havde Kari Træet sagt. Ja, han fik saa finde nu.

Han lukked Bankbogen, satte Albuerne paa Bordet og støtted den skjæggede

Hage i Hænderne, saa Mundvigerne blev trukket stærkt opover.

Hovmod staar for Fald, havde ogsaa Præsten sagt paa Stolen i Vaar, da han var i Kirke, og saa havde de sunget bagefter, at Arbejde og Kunst er forgjæves, naar Gud ej bygger Huset. Han mumled et Salmevers, saa godt det lod sig gjøre med den Klemme, hans Hænder danned om Munden:

«Hvad hjælper, at vi aarle opstaa,
Belade os med stor Møje.
Vort Anslag gaar ej til, ej fraa,
End som det Gud vil føje.
Enddog sit Brød med Sved og Nød
I Arbejd maa forhverves,
Naar Gud ej vil velsigne til,
Dit Arbejd Dig fordærves.»

Men hvorledes skulde saa et armt Menneske bære sig ad? Den, som trælled og sled for at skaffe til sig og sine, gjorde Synd, og den, som lod syv være lige, gjorde ogsaa Synd.

Men der var da somme, som havde noget igjen for Slæbet sit. Se nu han Magne paa Søndrehellen. De havde været Tjenestedrenger sammen – lige fattige begge to, og nu var Magne rent Storkar med nye Huser og otte Kreaturer og to Hester og alting saa fint og gromt i alle Ender. Og Magne havde flere Børn end han og havde gravet ned ligesaa mange. Det var det soleklarest Bevis paa, at det var Guds Velsignelse, det kom an paa. Men hvor kunde Gud gaa hen og gjøre sliq grovelig Forskjel paa Folk? Han var jo en Fader for os alle, sa Præsten. Det vilde da en jordisk Fader ikke gjøre mod sine Børn, selv om de havde syndet og faret uskikkeligt frem.

Og han var jo ikke værre end andre.

Værre end andre. –

Det var pludselig ligesom nogen tog ham i Nakken og pegte ud i Luften, og saa saa han tydelig sig selv staa inde i et Fjøs i Dagbrækningen og grave et Hul i Jordgulvet med en Spade. Det var mangfoldge Aar siden. Men han *havde* staat der, og han havde gravet Hullet. Og ved Siden af ham havde der staat en barfodet Jente i Underskjørt og Skjorteærmer og skjevret og frosset med klaprende Tænder og holdt noget i Hænderne, indtullet i et fillet Forklæde. Og da han havde syntes, at Hullet var dybt nok, havde han tat det, hun holdt i Haanden, uden at se

paa hende, og lagt sig paa Knæ og stukket det ned i Hullet. Men saa var Forklædet glidd tilside, og han havde set Albuen af en spæd Barnearm. Da var han bleven som rasende og havde kastet Jordskuffel paa Jordskuffel ned i Hullet i en rivende Fart og slaat af al Magt med Fladsiden af Spaden paa Byldten for at trykke den ned. Og da Hullet var fyldt, havde han tat Gjødsel og strødd over og havde traadt den flad, for at ingen skulde se noget.

Han blev siddende ubevægelig og stirred hen for sig med opspilte Øjne og Svedperler paa Panden. Han saa alle Begivenhedens Enkeltheder med en frygtelig Tydelighed. Han hørte sin egen Stemme sige til Jenten: «Hvis Du onkorsinne seier noke, so drep eg Deg.» Han saa sig gaa ind i Drengestuen paa Strømpelæsten, krybe op i Sengen og brede Kvittelen over sig, forsigtig, forat han, Rasmus, ikke skulde vaagne. Og slik som han snorked, da de andre stod op, og lod, som han sov saa tungt, at han havde Møje med at komme til sig selv. Og den Rædsel, som var kommen over ham, hvergang han siden gik forbi Fjøset om Kvældene. Samvitighedsnag havde han ogsaa været stygt plaget af den første Tiden. Men da han saa var rejst fra Bygden og havde tat sig Tjeneste mange Mil derfra, var det som blaast af ham for bestandig. Af og til hendte det nok, at han drømte om det og vaagned gennemvaad af Sved og maatte staa op og tænde Lys og ta sig en Skraa for at faa sove igjen. Men i de senere Aar var det blevet sjældnere og sjældnere. Hvad skulde nu dette bety, at i Kvæld, som han sad der og tænkte paa alt andet, denne gamle, længst forglemte Hændelse skulde komme frem og vælte sig over ham som et Mareridt? Var det Vorherre, som vilde minde ham om hans forgangne Synd og la ham forstaa, at han ikke havde glemt den? Var det derfor, han var efter ham med Modgang og Lejelser paa alle optænkelige Kanter? Nej, men hvor kunde nu Gud deroppe i Himmerig, han, som havde fuldt op af al Ting, være saa langsint og føre Hevn ned paa en Stakkar som han, der havde stræbt og slidt og alle sine Dage været en ærlig Mand og aldrig forbrudt sig mere end den ene, ene Gangen! Og det havde han jo angret og bedt Gud om Tilgivelse for. I mange Herrens Aar havde han lagt Penge i Bøssen til Trængende og Husarme hver eneste Søndag, naar han var i Kirken. Var da Vorherre saa haardnakket og umedgjørlig? Der stod jo i Bibelen det om de blodrøde Synder, som skulde bli hvide som Sne. Det Ord havde han trodd paa og fortrøstet sig til.

Men nu saa det ud til, at det var galt hele Regnestykket.

Han retted sig op, la sig bagover paa Bænken op mod Væggen og stak Hænderne i Bukselommerne.

Men naar det var saadan fat, var der jo ikke mere at gjøre for ham her i Verden. Hvor skulde han hen, og hvordan skulde han platte sig, naar den almægtige Gud forfulgte ham? Saa var det jo bedst, han gik hen og hængte sig eller ned og la sig paa Botten af Sjøen. Ja, det var kanskje likere at vælge det. Saa kunde han fare indom Salhus, købe sig en Flaske Brændevin af den til en Ort Potten, tylle i sig, saalænge han vandt og saa søkke sig ned med en Sten om Livet. Saa maatte vel han deroppe gi sig tiltaals og synes, at han havde bødet nok –

Men saa kom han jo i Helvede bagefter –

Ja, det var vel det, Vorherre vilde, siden han ikke kunde bringe det over sit Hjærte at tilgi ham. Saa skulde han altsaa pines i al Evighed for den ene Synds Skyld. Ja – ja, naar det var saa, saa var det saa. Sin Bestemmelse kunde jo ingen undgaa. I Helvede kom han jo alligevel. Naar han nu gik hen og tog Livet af sig, slap han da i altfald for Resten af Elendigheden her i Verden.

Og nu, siden han blev nødt til at tømme Bankbogen, havde han jo ingenting mere at glæde sig til – Ingenting mere at glæde sig til – –

Hans Blik flytted sig blinkende om i den lave Stue, gjennem hvis smaa Ruder Sommerens Aftenlys sparsomt trængte ind. Det strejfed Børnenes Hoder paa Fladsengen borte i Krogen, fo'r langs Gulvet op efter Bordet med de halvtømte Grødskaaler og gled saa hen paa Ægtesengen og Vuggen, hvor Vesle-Gabriel laa. Der blev det hængende fast. Øjnenes tomme Udtryk forvandlede, og det bæved i hans Mundviger. Vesle-Gabriel, jo det var sandt, ham havde han at glæde sig til. Siden Vorherre havde git ham den Gutten, kunde han jo alligevel ikke mene ham det med det allerværste. Nej, Vesle-Gabriel kunde han ikke gaa ifra. Saalænge den Gutten leved, maatte han ogsaa leve. Det fik gaa med Bankbogen, som det vilde. Vesle-Gabriel var dog det bedste, han ejed. Det var rent mærkeligt med den Gutten. Hvis han nu havde halvhundrede blanke Dalere liggende paa et Brædt, og Vesle-Gabriel sad paa et andet, og Vorherre kom og sa, at nu skulde han vælge mellem de to Brædterne, ja, saa Gud forsørge ham, vilde han gribe til med begge Hænder efter det, Vesle-Gabriel sad paa, og la det andet ryge, om det saa var lige

lokst paa Varmen. Ja, saaledes var det. Ingen Slags Tvivl eller Ugreje om den Sagen.

«Aa – ja, ja,» arbejdede det sig højt sukkende ud af ham, mens han foldede Hænderne over Vesten. «Solengje Vorherre inkje tek han ifraa meg, vel eg tru paa da, at han heve Hog te tegjeva meg, korsomer.»

Han vrængte Øjnene opover og blev ved med inderlig Stemme, der, ret som det var, gik op i den fineste Fistel og knak over: «Aaa so vel eg sjaa paa al mi Nø og Motegaang so paa eit Kors og Ris yve Synnæ mi og haapa paa, at naar eg døyr eingang, Vorherre daa ska tenkja mæ seg sjøl, at eg hev vorte straffe nøk, aa at han daa ve slæppa meg in i Forgaren um inkje meire te Himmarikjes Rikjes Tempel.»

Og uden Stans eller Pusterum slog han over i en dæmpet Salmemelodi, idet han holdt Tonen saa længe, til Pusten gik fra ham, hvorpaa han nødtvungent slap den, snapped Vejret med et Smæld og gik videre:

Saa bange og sorrigfuld kommer jeg til Dig.
O, Herre, forskyd Du ikke mig.
For Sorrig kand jeg neppe tale eller see.
O, Herre, Du mig din Naade betee!

Min arme Moder mig undfangede vist
Og fødte i Synd, o Herre Christ!
Bestænk mig, Herre, med Isop skjøn
Og med det Blod, Du Davids Søn,

Som flød udaf dine aar saa røde,
Dermed forløste Du os alle af døde ...

Saa bange og sorrigfuld kommer jeg til Dig –

nej det var han jo færdig med –

Min Arme Moder mig undfangede vist.

– Det havde han jo ogsaa sunget. – Ja, saa fik det være nok da, han husked ikke mere.

Efter dette følte han sig roligere tilsinds. Han gik ud af Stuen, klatred op ad Stigen til Loftet, gjemte Bankbogen paa Kistebunden, laaste for Kisten med en vældig Nøgle, der hang i et Baand om hans Hals inde paa det bare Bryst. Gik saa ned og klædte sig af og la sig tilsengs, mens han uafsladelig mumled mellem

Tænderne: «Aa – ja, ja, ja. – Gud Hjælpe øss adle ihop – aa–ja, ja–men, adle ihop, ja!»

XII

Sjur Gabriel havde ikke sovet længe, før Vesle-Gabriel begyndte at skrig. Han hørte det isøvne, men var ikke istand til at bli vaagen. Han sled og stred, men det var ligesom der laa en Vægt paa hans Bryst og Øjne, der lammed alle hans Lemmer. Endelig fik han Luft og udstødte et Raab. Rejste sig saa overende i Sengen og gav sig til at vugge og bysse. Men det nytted ikke. Barnet skreg bare værre og værre. Saa stod han op og gav det Taate. Nej, den spytted det fra sig og vred Hodet til Siden. Han holdt en Kop Melkeblende hen til dets Mund. Nej, det vilde ikke drikke heller. Saa saa han efter, om det laa tørt, bytted under det og vugged igjen. Men intet hjalp. Han tog det op af Vuggen, tullede det ind i Dynen og gik frem og tilbage paa Gulvet med det, idet han rystede det op og ned og smaasnakkede: «So – so – so. Kor æ da mæ han Vesle-Gabriel no att? Gjer da ondt i den pelle Magjen hass Gabriel? – So – so – so – so. Æ da so gale mæ Guten no – hev han so stygge Knep?» – Han hørte det bromle og rumstere i den lille Mave, mens Barnet vred og krympede sig paa hans Arme. Omsider blev det roligere. Han la det fra sig i Vuggen, gik ud efter Vand, byttede paa ny under det, vaskede det og smaapludrede: «So – so, no vert da bere mæ Vesle-Guten. No – al dedne Stygjedomen æ to'r han kobmen, no ska da verta so godt fyre han Vesle-Gabriel.»

Han dækkede ham til og vugged igjen. Men det varte ikke længe, før Barnet atter begyndte at jamre sig. Pludselig tog det paa at rulle med Øjnene og bore Baghodet ned i Pudden, idet en halvkvalt, knurrende Lyd hørtes indenfor den sammenpressede Mund. Der kom Svedperler paa Ansigtet, og Kroppen blev stiv. Sjur Gabriel var aldeles ude af sig selv. Han skvættede det med Vand i Ansigtet, men uden Nytte. Saa tog han en Flaske med noget, der lugtede saa stramt, at Sjur

Gabriel nøs af det, noget Oline havde brugt paa Benet, og holdt det op under Guttens Næsebor. Aldeles frugtesløst. Han vidste ikke, hvad han skulde gribe til, tog Vesle-Gabriel op og la ham ned igjen og vred sine Hænder i Fortvivlelse. Om lidt blev det bedre. Øjenlaagene faldt til, og den unaturlige Stivhed forsvandt, mens Barnet udstødte korte, sutrende Klagelyde. Saa laa det stille hen og pusted tungt og stødvis som træet efter Anstrængelsen.

Sjur Gabriel følte en usigelig Lettelse og sendte en stum Takkebøn op til Gud. Han satte sig paa en Skammel, vugged sagte og byssed til. Men et Par Minutter efter fo'r han op og bøjed sig over Vuggen, skræmt af den forrige knurrende Lyd. Kom det igjen? Nej, Vorherre kunde da vel ikke ha Hjærte til det. Dette arme, uskyldige Barnet, som intet ondt havde gjort! – – Men jo, han havde Hjærte dertil, det kom igjen, værre end før. Han saa ikke andet af Øjnene end de store, sprængte, lysende Hvider. Ansigtet var blaat og drypped af Sved, om Munden laa der Skum, og Legemet var stivt som en Stolpe og ganske koldt, de smaa Hænder fast sammenknyttede.

Sjur Gabriel rev sig i Haaret, slang sig paa Knæ og raabte højt, at Gud maatte komme ham til Hjælp. Han vendte sig bort i Vaande for at slippe fra det skrækkelige Syn, men maatte i næste Nu betragte det igjen. Hvad i Jesu og de hellige Guds Engles Navn skulde han gribe til. Nej, saa stræng og grim Gud kunde være!

«Ja, i Jesu Namn, so tek han, tek han!» skreg han højt og stod stille foran Vuggen efter at ha gaat omkring i Stuen som i Vildelse. «Tek han, bære inkje pina han slek!»

Vesle-Gabriel laa fremdeles paa samme Maade. Han var nu bleven ganske stum. Det hvidlige Skum sived fra Læberne ned over Hagen. Af og til gik der en Rysten gjennem det lille Legeme med det stærkt fremstaaende Bryst, som saa ud til at skulde bryde Barnet i Stykker.

Aa, denne Stivhed, denne Stivhed! Han følte paa Lemmerne, om de ikke lod sig bøje. Men nej, de var som frossen Fisk en Vinterdag. Frossen! – Han fik pludselig en Indskydelse. End om han prøvte paa at stikke ham i varmt Vand –, i Vand tinte jo alting. – Det varme Vand vilde myge Lemmerne. I en Fart var han borte og fik Ingeborg op af Sengen. Hun skulde ud og gjøre Ild under den største

Gryde. Han skulde springe efter Vand ude i Kjærnet.

Ingeborg slang Klærne paa sig, halvtullet af Søvn. Faren skreg, at hun skulde skynde sig, Vesle-Gabriel laa og døde.

Da Ingeborg saa Barnet i Vuggen, stak hun i at storgræde og gik ud i Kjøkkenet. Faren var alt afsted efter Vand. Han sprang som en Gut paa de bare Ben til og fra Brønden og fik Gryden fyldt paa mindre end et Minut. Ingeborg slog Tørvestykkerne itu over sit Knæ, mens Taarerne drypped paa dem. Straks efter slikked Ildtungerne op om Grydens Sider. Faren putted Kvas ind imellem, tog en Bordende, som han havde kjøbt til at reparere Stuegulvet med, brød den tvers over, kløved det ene Stykke i Smaapinde med sin Tollekniv, kasted dem hen paa Gruen og sa til Ingeborg: «Sjaa her, klebm paa, brædn op alt, ka Du fidn, bære Du faar Vattne varmt i ein Fei!»

Da han kom ind igjen i Stuen, var Anfaldet i Aftagende. Vesle-Gabriel laa og ynked sig med en svag, klynkende Stønnen. Øjnene fik sit naturlige Udseende og lukked sig blinkende, Lemmerne blev slappe og bløde, og Brystet arbejdede tungt med Aandedrættet.

Sjur Gabriel stod bøjet over Vuggen med de sammenlagte Hænder stukket ind under Knæerne. Øjnene tindred af Haab og Angst, Læberne var trukket ind i den tæt sammenklemte Mund. Af Spænding og Forventning voved han knapt at puste.

«So, mæ Jessu Kristi Hjælp, no tek han Ro,» mumled han. «Han faar te søvna. Gud styrkje Deg, du stakkars vesle Gussengel!»

Han retted sig sagte op, strøg sig over Øjnene, folded Hænderne og holdt dem ud foran sig. Han blev staaende uden at røre sig med Hodet paa skjæve og en Mine, der lyste af kjærlig Taknemmelighed og saa paa Vesle-Gabriel, der laa og smaablunded, mens der af og til gik heftige Trækninger gennem hans Legeme.

«No æ Vatne aat aa koka,» lød det frygtsomt borte fra Døren. Sjur Gabriel vendte Hodet og saa Ingeborg, som lydløst havde lukket op og nu stod med den ene Fod stukket indenfor Dørstokken og Haanden paa Klinken, sortskjoldet i Ansigtet af Graad og Sod.

«Hys,» hvisked Faren, og hæved advarende Haanden. «Han æ insøvna. Gak sta legg Deg att.»

Der var en Mildhed i hans Stemme, som Ingeborg ikke var vant til, og som rørte hende, saa at hun igjen maatte til at græde. Hun kom indenfor, skød Døren sagte til og stilled sig op et Par Skridt fra Vuggen.

«Kobm hega,» sa Sjur Gabriel og flytted sig lidt. «Sjaa, kor stilt og pent han søv.»

«Han Far lyt ga sta legja seg. Eg ska sitja at aa vogga hjaa han Vesle-Gabriel,» sa hun.

«Eg heve inkje Hog te Sengjæ. – Rett no æ da Ti aa risa.»ⁿ⁶⁸

Han saa sig om i Stuen. Sommernattens svage Dæmring havde git Plads for det gryende Morgenlys.

«Sjaa, sjaa!» raabte Ingeborg. «No kjebm da att! Aa, aa, aa, da kjebm att, da kjebm att!»

«Gud tryste aa hjelpe øss – Gud tryste aa hjelpe øss!» stønnet Sjur Gabriel. «Du lytt teia,ⁿ⁶⁹ vesle Ingebjær,» sa han med Graaden i Stemmen. «Da vert inkje bære mæ da.»

Han Klapped hende over Baghodet gjentagne Gange med en famlende hjælpeløs Bevægelse. «Vesle-Gabriel vert ræd, han vert ræd, naar Du skrik. – – Gud tryste aa hjelpe øss – Gud tryste aa hjelpe øss!»

Anfaldet blev stedse heftigere og heftigere. Det brød og knagede i Barnets Bryst, mens det hev og hikked efter Vejret. Øjnene rulled vildere end nogensinde. Pupillerne vrængtes ind under Øjenlaagenes Hjørner. Der blev de staaende som fastnaglet med en død Stirren. Hodet boredes bagover, Brystet stod højt i Vejret. Den knurrende Lyd inde fra Halsen, den blaasorte Farve, den dryppende Sved, det hvidgule Skum – altsammen kom igjen. Og saa den forfærdelige Stivhed, den isnende Kulde i Legemet, de smaa Fingre saa fast knyttede, at Neglene var blaasorte.

Ingeborg bøjed sig hen over Vuggen og kyssed de smaa Hænder.

«Han æ frøsen – han frys ihel!» raabte hun og aanded paa Hænderne for at varme dem.

«Frøsen –! Varmt Vattn!» for det paa ny som et Lynglimt gjennom Sjur

Gabriel. Og med lange Skridt og foroverbøjet Overkrop styrtdet han ud i Kjøkkenet, idet han raabte til Ingeborg, at hun skulde bli ved Vuggen. Han greb en Balje, drog den hen til Gruen, tog en Bøtte og øste op i den det kogende Vand. Han saa, at den lækked, men brød sig ikke om det. I en rivende Fart hentet han Vand fra Brønden, blanded det med det varme, stak Foden i for at kjende, om det var passeligt, tog saa Baljen foran sig i Favnen og bar den ind paa Stuegulvet.

Vesle-Gabriel laa som før. Ingeborg havde kastet sig paa Knæ foran Vuggen.

Da Faren kom, rejste hun sig og saa paa Baljen med maalløs Forskrækkelse.

Sjur Gabriel var hvid i Ansigtet. Munden stod aaben, og Tungen laa ud mellem Tænderne.

Han rev Dynen af Vuggen og tog ilsomt den uldne Hue af Vesle-Gabriels Hode. Saa løste han Baandet i Halsen paa den «Stril»,ⁿ⁷⁰ Barnet var iført. Men det var umuligt for Sjur Gabriels skælvende Hænder at faa trukket Klædningsstykket af de stive Lemmer. Uden at betænke sig løfted han saa det tilsyneladende livløse Legeme op paa sine Arme, knæled ned ved Siden af Baljen og stak det ned i Vandet, mens han holdt det under Nakken og Knæerne. Efter nogle Sekunders Forløb kom der Liv i Øjnene. Langsomt gled Pupillerne ned paa sin Plads. Et Øjeblik hefted de sig ved Farens Ansigt. Sjur Gabriel syntes, det var ligesom de smilte til ham – , saa faldt Øjenlaagene tungt ned, blev trukket opover igjen og faldt atter ned gjentagne Gange. Samtidig kjendte han, at Midten af Legemet gav efter og bøjed sig, Fingrene løste sig, de smaa Arme sank slapt ned til Siderne. Saa begyndte Barnet at sutre og smaastønne, og den Lyd var som himmelsk Musik for Sjur Gabriels pinte Sanser. For han vidste, at saa var Anfaldet over.

«Ska du ha sett Makjen!» sa han til Ingeborg med en Stemme, der græd og lo paa en Gang. «Æ da inkje radt, so da vore eit Mirakkel? No hev eg aller vore ute fyre slek mærkjeleg Hænnelse! Guten æ vorten so mjuk, so mjuk so nyskjidna Smør i kvært eit Lem og Ledemot.» Han slap varsomt Taget under Knæerne, forat Ingeborg skulde se, at Benene faldt ned, saa tog han den ene Arm og bøjed den op og ned.

«Heve Du sett slekt i dine guskaftige Daga, Jenta?»

Han lo af Glæde og rysted Hodet.

«Nej, nej, nej – eg hadde inkje vidle trudd da, nej – men um eg da hadde vidle.»

Ingeborg var holdt op at græde. Forbauselsen over, hvad der foregik, behersked hende ganske.

«No æ da yve, heilt og hodle yve,» sa Sjur Gabriel næsten muntert. «Naar han tek te aa pusta paa dettane Sette, so veit eg, han trakst søvna.»

Han holdt et Øjeblik inde og lytted til Barnets korte, stødagtige Pusten, der af og til gik over i et dybt, sukkende Aandedrag. Det lille Hode gled træt tilside og fandt Hvile paa Farens Arm. Der laa endnu Svedperler om Munden og paa Panden, men Ansigtifarven var naturlig om end lidt gusten.

«Du ska ga sta søva ei Stond, Ingjebær, edles vert Du so ufysæ, naar da lie paa Dag,» sa Sjur Gabriel, da han havde lagt Vesle-Gabriel i Vuggen efter at ha afført ham Strilen og tørret ham i Ingeborgs tyndslidte Skjørt, som hun til det Brug havde hængt af sig.

Ingeborg stod ved Fodenden af Vuggen og holdt nu Skjørtet som et Skjul foran sine nøgne Ben.

«Bære han inkje faa da att,» hvisked hun.

«Da trur eg inkje. Han søv so fast aa fredele. Da æ inkje likaso fyrr, daa han hadde dedne Skjelten i Krøppen sen. – Gak sta legg Deg.»

Ingeborg gik hen til Fladsengen, lod Skjørtet falde ned paa Gulvet og krøb stille under Kvittelen.

Sjur Gabriel var opfyldt af en andagtsfuld Taknemmelighed. Han tvilte ikke et Øjeblik paa, at det var Gud, som havde indgit ham Tanken om det varme Vand. Nu fik der komme, hvad komme skulde. Gud havde tilgit ham hans Ungdomssynd og vilde ham alt til det bedste. Han lytted til Vesle-Gabriels rolige, regelmæssige Aandepust og saa fuld af Glæde paa det lille Ansigt, der var begyndt at bli rødmusset under Søvnens og saa saa sundt og velsignet ud, som om Gutten aldrig havde fejlet det mindste.

Saa letted han sig op fra Skamlen, han sad paa, og tog ud fra Skabet, som var anbragt i Ægtesengens høje Fodstykke, Kingos store Salmebog med Messingspænderne. Han satte sig atter tilrette paa den forrige Plads, aabned

Bogen og gav sig til at læse Salme efter Salme, langtrukket syngende, med lavt, hviskende Mæle. Tilsidst blev hans Øjenlaag tunge af Søvn, Hænderne med Bogen faldt slapt ned. Men han stred imod, sled Øjnene op og læste videre:

Jesus dør, og Jordan ryster.
O, mit Hjærte, skjælv Du da!
Dør da hen, I slemme Lyster,

Dør og drives langt herfra!
Ti nu døde Gud og Mand
For den slemme Lystetand,
Der i Æblet – der i Æblet torde – torde bide,
Hvorfor han led – hvorfor han led Dødsens – Dødsens Kvide.

Jesus, jeg din Død begræder – begræder,
For jeg dertil Aarsag gav.
I din Dø-ød-

Nej, nu kunde han ikke mer. Hans Hode sank bagover og fandt Støtte mod Sengekanten, Fingrene slap Taget om Bogen, der gled ned mellem Knæerne langs det ene Ben og blev liggende paa Gulvet. Sjur Gabriel sov med halv aaben Mund og slapt nedhængende Arme.

XIII

Sjur Gabriel var i Byen for at hente Oline hjem. Da han ringed paa Sygehusporten, blev han vist ind i Kontoret, hvor han betalte, hvad der stod til Rest paa Forplejningspengene. Saa gik han ud i Portrummet og ventede, mens der blev sendt Bud efter Oline, som havde siddet færdig hele Dagen med sit Knytte Klær i Haanden. Da Sjur Gabriel saa hende komme, slog det ham, at hun var bleven endnu mindre at se til, og at hendes Hænder var akkurat som hans Mors, den Gang han som Gut havde set hende ligge Lig.

«No – kor æ da mæ Deg?» spurgte han, da Portneren havde lukket op for dem, og de stod paa Gaden.

«Bejne æ heilt att,» svarte hun. «Eg heve fengje noke Salve i eit Papper te

smyrja meg mæ.»

«Da tørvedes, sku eg tru. Pengja hava dei tekje so Gras aa Sann. – Aa Tie hava dei gjøve seg, maa veta. – Seksten Speisedala aa to aa tredive Skjeling.»

«Ja, da æ grøvt te Kapitala,» sa Oline ydmygt.

«Da gaar altsamas same Vegjen. Me kjebm rettno paa Lægd, baade me aa Ongane.»

«Du lyt inkje hava sorne beske Taanka,» mumled Oline.

Sjur Gabriel svarte ikke, men gik afsted med Hænderne paa Ryggen og lange skrævende Skridt. Oline fulgte ham i Hælene.

Da de var kommet til Hjørnet af Torvet og Triangelen, stod han stille.

«Eg ska bære kjøpa eit Gran Aangla,» sa han til Oline. «Gak sta i Baadne, eg kjebm paa Timen.» Dermed forlod han hende.

Oline gik videre med langsomme Skridt. Det var med ét, som havde hun faat Blylodder om Benene. Et Par Gange stod hun stille og syntes at betænke sig. Saa gik hun afsted igjen. Paa denne Vis naadde hun Triangelen. Hun gik hen til Rækværket, læned sig udover det og opdaged Baaden, hvor Jens sad med Ryggen til. Da blev hun grebet af en pludselig Livslede. Hun saa for sig Hytten derhjemme med den lave, mørke Stue og den svarte Kjøkkengrue, hvor hun skulde rode og grave Dag ud og Dag ind, det samme og det samme op igjen og op igjen. Myrmarken udenfor, Grisehuset, Fjøset og Slidet ude og inde, alt fyldte hende med en tærende, kjedsommelig Modvilje. Hun vendte sig om, kasted et spejdende Blik omkring sig og gik saa hurtig, næsten løbende tilbage igjen over Triangelen, bøjed til venstre op i Torvegaarden, hvor hun gik ind i Bondestuen, fik fat paa Guri, til hvem hun solgte et af de Klædningsstykker, hun havde i Byldten og fik laane en Flaske, som hun kjøbte Brændevin paa. Da hun var kommen ud igjen fra Skjænkestuen og stod bag Trappen og drak, hørte hun en komme ind, lukke paa Skjænkestudøren og spørge efter hende. Hun kjendte Sjur Gabriels Stemme og blev saa angst, at hun skjælved paa alle Lemmer. Da han var væk, kom hun frem fra sit Skjul, gik hen til Gadedøren og keg ud. Hun saa ham gaa opover Torvegaarden. Saa skyndte hun sig ud, sneg sig nedover tæt langs Husrækken og var straks efter i Baaden.

Da Sjur Gabriel lidt senere kom, saa han mørk og forgræmmed ud. Uden at sige et Ord løste han Baaden og satte sig til Aarene. Oline rodde flinkt og taktfast og holdt ud hele Tiden. Sjur Gabriel maatte tilstaa for sig selv, at hvad hun havde drukket eller ej, fuld var hun ialfald ikke bleven.

– Ugedagen derefter vendte Sjur Gabriel hjem fra Marken efter endt Dagværk. Han bar Spaden over Skulderen som et Gevær og holdt i Haanden en Bøtte, der var fuld af Potetgræs til Grisen. Jens og Nils traved bagefter hver med sin Spade i Haanden, som de drog efter sig langs Jorden.

«Æ ho Mor attkobmæ?» spurgte Jens, da de traadte ind i Kjøkkenet.

Ingeborg, som stod og øste Kvældsgrøden op, gav et benægtende Svar.

«Bære inkje ho Mor heve tynt seg,»ⁿ⁷¹ sa Jens og saa frygtsomt paa Faren.

«Halt Kjæft!» svarte Sjur Gabriel, idet han gik ind i Stuen og gav sig til at stelle med Vesle-Gabriel.

Senere paa Kvælden, da Børnene var gaat tilsengs og Vesle-Gabriel indsovnet, sad Sjur Gabriel paa Bænken borte ved Bordet og karved Tobak til sin Kridtsnadde. Han snakke smaat med sig selv og rysted ind imellem paa Hodet.

At nu Oline, med det samme hun var sluppen ud af Sygehuset, og han havde havt saa store Udgifter med hende, vilde begynde paa den gamle Traltenⁿ⁷² – det var dog for uvorrent. Han havde trodd saavist, at hun skulde være kommen til Eftertanke nu. En skulde synes, hun havde havt Stunder til det, al den Tid, hun havde ligget nedfor og bare kostet Penger. Ethundrede og to og tyve Dage til seksten Skilling Dagen – det var store Penger for en fattig Bondemand. Men ingenting bed paa hende. Gud maatte vide, hvordan hun egentlig var skikket og beskaffen – hun turte jo frem, som om hun havde været et umælende Kreatur og ikke et Menneske med en levende Sjæl i Kroppen.

Sjur Gabriel greb sin Hue og rusled ud. Han havde ikke Ro paa sig. Oline havde været borte nu paa andre Dagen. Igaar, da han sov til Middag, var hun strøgen sin Vej. Saalænge havde hun aldrig været hjemmefra før.

Ligesom tilfældig slentred han ind i Fjøset og Høladen, stod der lidt og saa sig om, drev saa ud igjen, keg ind i Torveskuret og gløtted endog paa Grisestudøren. Saa begav han sig nedover til Sjøen.

Det var i Løbet af Dagen blevet Styggevejr. Nu var det blæst op til en hel Storm. Sjøraaket stod op over Nøstetiljerne og sprøjted højt op i Vejret.

Ingen Oline var at se.

Langsomt og med bøjet Hode gik Sjur Gabriel opover igjen. Dette kunde ikke hænge rigtig sammen. Han saa for sig Olines Lig ligge og flyde i en Fjære etsteds med Ansigtet nedad som den Aftenen i Baaden for to Aar siden, da han havde hevet hende agterud. Akkurat saaledes laa hun. Eller lemlæstet i en Stenrøjs, styrtet udfor et af Stupene bort paa Sandvigsfjældet. Med Ansigtet nedad, just som dengang i Baaden.

Aa – ja, det var vel ikke for ingenting, at «Skjepar» fra Træet forleden Kvæld stod i Soldalingen og hylte saa forfærdeligt med Snuden vendt op mod Vinduet paa Hellemyrshuset og ikke var til at drive væk, hverken med ondt eller godt. Oline havde rystet paa Hodet, og han havde set paa hende, at hun tænkte som han. Der var fejge Folk paa Gaarden.

Han sukked dybt, der han gik.

Ugudelig hengiven til Drik havde jo Oline været, værre og værre for hvert Aar – og ingen kunde jo være mere end et Menneske. Men alligevel – kanske han havde været for haardhændt, naar han banked hende. – En Ting stod fast: Kom hun hjem igjen denne Gang, saa skulde hun ikke faa høre et Kny, om hun saa var saa fuld, at hun hverken kunde se eller gaa.

«Eg slær hedne aller meir – da løva eg fyre Gud,» mumled han, da han atter stod ved Hytten og løfted Klinken af Døren.

Da han næste Morgen ved Ellevetiden kom fra Udmarken med en Kipe Torv paa Ryggen, saa han Oline, som nærmed sig Hytten. Hun gik med Smaa, stive Skridt, Hodet vendt til Siden og Hænderne stukket ind under Forklædet helt oppe ved Skjørtelinningen. Stille, som en glidende Skygge, sneg hun sig forbi ham ind i Kjøkkenet.

Sjur Gabriel kjendte Forbitrelsen koge op i sig. Uvilkaarlig knytted han Haanden efter hende. Men saa husked han Løftet fra den foregaaende Aften og nøjed sig med at spytte og sige: «Tvi vore!»

Han fulgte efter hende ind i Kjøkkenet og tømte Torven ud paa Jordgulvet.

«Kar hev Du vore aav?»

Oline saa forkommen ud. Ansigtet var blaaviolet, og Underlæben hang og skjevred.

«Sta i Salhus,» svarte hun og la Brændsel til Rette under Gryden.

«Ka hadde Du dar aa gjera?»

«Kjøpa Salt.»

«I to Døger?»

«Han vart saa grøv mæ Veeræ,» – Hun stak Kvas ind imellem Tørvestykkerne. «Me kudne inkje lægja i Vej,» – hun bøjed sig ned og pusted til Ilden – «fyre Klokko vart yve nie.»

Sjur Gabriel fulgte hendes Bevægelser med gnistrende Øjne.

«Forbanedæ Fydlebytte!» snerred han, greb Kipen, saa den knaged, slang den op paa Ryggen og stamped ud af Kjøkkenet.

Oline havde med en angstfuld Bevægelse slaat begge Hænder for Ansigtet og stod nu halvt bortvendt med bøjet Ryg og optrukne Skuldre for at ta imod de Slag, som hun ventede sig. Da hun hørte Kjøkkendøren smelde til, gløtted hun op og vilde knapt tro sine egne Øjne. Men straks efter kom hun til Vished om, at Sjur Gabriel var gaat sin Vej uden at banke hende. Hun blev saa overvældet af denne uventede Oplevelse, at hun satte sig plat ned i den lave Grue, skjulte Ansigtet med sit stive, graastribede Værkensforklæde og græd, saa hun rysted.

Om lidt rejste hun sig, satte den ene Fod op i Gruen og gav sig til at røre Havremel paa den kogende Vandgryde. Hun skjælved stærkt paa Hænderne og spildte Mel, hvergang hun tog en Haandfuld af Trækarret, som hang paa Skorstensmuren. Det surrede i hendes Hode og hamred i Tindingerne. Svælget brændte, og hvert Øjeblik var det som om Hjærtet skifted Plads.

«Me trudde inkje, me sku fengje seet att ho Mor meira,» hørte Oline pludselig nogen sige i en hoverende Tone. Hun drejed Hodet og saa Ingeborg staa midt i Kjøkkenet med Hænderne i Siden og et Gjæp om Munden.

Oline svarte ikke, men blev ved at stampe Grøden paa en valen, magtesløs Maade.

«Lat meg!» udbrød saa Ingeborg. «Lyt eg gjera allt anna, so vidn eg yve

dettane mæ.»ⁿ⁷³ Hun tog Tvaren fra Moren.

«Gak aav mæ Deg!» befalte Oline og vilde ha Tvaren tilbage.

«Ho Mor æ inkje førd te aa arbeia. – Gak sta legg seg aa søv Ruse ut, fyre han Far kjebm att.»

«So Du ve lære Mor di, di uvyrna Taus!»

Og inden Ingeborg vidste et Ord af det, var hun grebet om Livet og slængt hen over Kjøkkengulvet. «Du tænkje vel, at dedna trava Moræ di æ so skradl aa laak, at Du kadn fara aat mæ hedne, kor Du ve. Men akta Deg, akta Deg!» Oline fo'r imod hende med hævet Arm. «Dei Bodn, so trakka ne Forældræ sine, høira Djævelen te.»

«Æn kor vert da mæ dei Forældre, so drek seg fudl aa fær aat so ana Svin?»

Før hun endnu havde udtalt, fik hun et klaskende Slag paa Siden af Ansigtet.

«Da va likare dei Forældre ska væra, vidle betænkja da,» vedblev hun uforfærdet.

«No lyt Du hadla up, so Du inkje gjer meg vetlaus,» sa Oline med hakkende Tænder.

Ingeborg slog paa Nakken og gik ud af Køkkenet. Straks derpaa stak hun Hodet ind gjennem Døraabningen og sa med en Stemme, som lo af Haan: «Lat no inkje Sidlaslog i Grauten att, likso sist ho Mor hadde vore sø i Bydn. Han Far var istann te verta forarga.»ⁿ⁷⁴

«Gud Fader aa Gud Saan!» stønnet Oline, idet hun slog Hænderne sammen og holdt dem ud foran sig. Hun blev staaende nogle Øjeblikke sammensunken med ludende Hode. De halvlukte Øjne stirred ned i Gruen med et hjælpeløst Blik, Munden var sammensnurpet med en lang Fordybning i Kinderne. Om lidt tog hun sig sammen, stamped Grøden færdig, løfted Gryden af Ilden, øste op og bar den ind paa Bordet.

Aarene gik, og Hellemysrsfolket sled sig fremover i sit Ansigts Sved fra Vinter til Vaar og fra Sommer til Høst. Oline drak, og Sjur Gabriel trælled, mens hans Haar graaned, og hans Ryg luded stedse mere og mere. Jens og Ingeborg kom ud at tjene hver paa sin Kant. Smaa-Adna og Nils rykked op paa deres Plads i den daglige Gjærning. Ellers var der ingen Forandring at opdage.

Imidlertid var Vesle-Gabriel bleven seks Aar gammel.

Naar Sjur Gabriel vendte hjem fra Fiske- eller fra Byturene, plejed Vesle-Gabriel at komme springende imod ham. Hændte det, at ikke Faderen straks fik Øje paa ham, kunde der fare en Angst gjennem Sjur Gabriel, saa han næsten ikke voved at spørge, hvor Gutten var. Naar Vesle-Gabriel saa kom tilstede, hang han sig om Benet paa Faren, indtil han blev løftet op paa hansⁿ⁷⁵ Skuldre og fik slaa Kolbøtter over hans Hode.

Om Sommeren, naar det paa nogen Maade lod sig gjøre, tog Sjur Gabriel ham med i Marken. Saa gik de afsted Haand i Haand, Vesle-Gabriel med en liden Rive over Skulderen, som Faren havde gjort til ham. Naar han saa havde raket sammen noget Hø og lavet en Saate, roste Fren ham og sa, at han var en «rivenes Kar te aa arbeide.» Eller han gik og bredte Hø med ham, naar det blev tat ned af Hæsjen og spredt udover til Tørring. Og Sjur Gabriel brugte formelig Kunster, for at Gutten ikke skulde mærke, at han maatte gjøre det om efter ham.

I Slaattetiden stod han med sin Træljaaⁿ⁷⁶ ved Siden af Faren og bildte sig ind, han slog Græs, mens han pusted og stræved og hvert Øjeblik spurgte, om det var slik det skulde være.

Paa en liden Trillebør rullet han Torv hjem fra Udmarken og Uld om Høsten, naar Smalerne var bleven klippet, altid ved Siden af Faren. Ved Kirkefærden om Søndagen stod han foran ham og skjøv paa hans Aare for at hjælpe til med Roningen. Eller hvis Vejret ikke var roligt nok, sad han paa Bunden i Baaden mellem Sjur Gabriels Ben, mens han spurgte og smaapludred og fik Nik og Enstavelsesord til Svar.

Nils og Magne rodde med for Alvor, tause og alvorlige. I Bagskottet sad saa Smaa-Adna og Oline, hvis hun var med, hvad der med Tiden var bleven

sjældnere og sjældnere. Sjur Gabriel var undseelig for at vise sig sammen med hende, og Børnene ikke mindre. De vidste jo godt, at hele Bygden kjendte hendes Skam. Sjur Gabriel kjæmped mangen Gang en haard Kamp med sig selv i den Anledning. Han syntes, han fik en Sten paa Samvittigheden, naar han ikke tog hende med i Guds Hus. Kunde nogen trænge at komme der, var det saa vist Oline, og ingen kunde jo vide, om ikke Ordet en vakker Dag vilde slaa ned i hende og bringe hende til Omvendelse. Oline selv sa ingenting. Hun holdt sig helst borte.

I Kirken sad saa Vesle-Gabriel paa Farens Fang og sov som oftest trofast med Hodet op mod hans Kistekofte.

Sine Maaltider indtog han ligeledes paa Farens Fang. Sjur Gabriel maded ham og sig selv samtidig, hver en Skefuld.

«No han Far – no han Vesle-Gabriel,» sa Gutten hele Tiden og passed nøjagtig paa, at det gik rigtig til. Naar saa Sjur Gabriel for at ærte ham tog to Skefuld i Rad, trak Gutten ham i Skjægget og raabte: «Ve han Far væra Asen no!» – en Talemaade, Oline brugte, naar hun i Fuldskab irettesatte Børnene, hvorpaa Sjur Gabriel lod, som han blev bange, og skyndte sig at gi ham, mens han lo indvendig.

Det Moren søgte i Brændevinet, havde Faren i Vesle-Gabriel. Efter ham stunded han, til ham længtedes han. Hvor mismodig og nedknuget han end var, gjorde Synet af Vesle-Gabriel altid hans Hjærte lettere og hans Sind mildere. Denne lyse, krøllede Gut med det store Hode og den magre Krop var det, som gav Mening i hans Trældom og Slid og blidned hans kummerfulde Tilværelse. Og ikke alene Farens, men ogsaa Morens og Søskenes. De brugte ham som Skjærmbædt, som Tolk og Formægler mellem sig og Sjur Gabriel. Og altid med Held. Var Vesle-Gabriel i det kritiske Øjeblik ikke til at faa fat paa, kjendte de sig helt og holdent hjælpeløse.

Sjur Gabrielⁿ⁷⁷ stod borte ved Grisehuset med en Fisker fra Salhus, som købslog om Prisen paa to af hans nye Griseunger. I Haanden holdt han Vesle-Gabriel, der havde et grønt Uldsjal tullet flere Gange om Halsen, lagt i Kors over Brystet og knyttet bag. Aftenerne var sure og raakolde tiltrods for de lyse og Solrige Majdage, og Vesle-Gabriel havde været hæs i Halsen siden foregaaende Nat.

Fiskeren fra Salhus var ikke rigtig ædru. Da han syntes, at Sjur Gabriels Pris var for høj, fo'r han, halvt i Kaadhed, halvt i Ærgrelse ind paa ham, rysted ham i Skulderen og sparked til ham med Knæet.

I samme Øjeblik røg Vesle-Gabriel i Fiskeren, puffed til ham og slog ham med de knyttede Hænder, hvor han kunde træffe nede paa Benene.

Sjur Gabriel maatte med Magt rive ham bort fra den leende og dinglende Bondemand. Saa stak Vesle-Gabriel i at græde, mens han skjulte Ansigtet ved Farens Kofteskjød. Sjur Gabriel blev forskrækket over den uhyggelige Lyd, som trængte ud af Guttens Hals. Det lød hult og hæst som Stød i en rusten Trompet. Aldrig havde han hørt saa styg en Hæshed før.

Han tog Gutten op paa Armen og bar ham ind i Stuen. Han skjøjte, at der ingen Handel blev af denne Sinde.

Luften derinde hang fuld af en graa Skodde, og der lugted surt af Tørv. Faren havde bedt Smaa-Adna lægge i Ovn, for at der ikke skulde være koldt for Vesle-Gabriel. Men Vinden slog ned i Skorstenen og drev Røg og Askerusk ud af Dørspjældet. Det første Sjur Gabriel gjorde, var at bære de brændende Torvstykker ud paa Gruen. Saa maded han Vesle-Gabriel og la ham op i sin egen Seng.

Om Natten drømte Sjur Gabriel at han stod og trak i en Pumpe, som ikke vilde gi Vand. Han sled af al Magt, mens det peb og sang i Pumpen. Der var et Menneske skjult indeni, der jamred sig med en Lyd, som gjorde ham saa forfærdelig angst. Tilsidst vaagned han. Uf, denne Hivingen og Heisingen – hvor kom den dog fra? – Aanej, men det var jo Vesle-Gabriels Hals, som «laat» mens han sov. Det var da fælt saa stygt det hørtes, men det var jo bare Forkjølelse. Hvorfor den da allikevel skulde pirke og grave ham ved Hjerteroden, denne Gran

Hæshed – –. Imidlertid, blev han ikke bedre i Morgen, saa var det kanske bedst at smøre ham med lidt varm Lysetalg.

Pludselig slog Vesle-Gabriel ud med Armene. Der kom en Lyd i Svælget, som om han skulde kvæles. Han rejste sig hastig overende, rev i Uldsjalet oppe ved Struben og skreg, at han vilde ha det af.

Faren snakked godt for ham. Men Gutten sutred og vred sig og bevæget den højre Arm, som om han vilde slaa. Det var, ligesom han ikke var ganske med sig selv, men kjæmped med noget usynligt, som plaged ham.

Omsider blev han rolig, lod sig lægge ned paa Pudene og faldt isøvn igjen.

Sjur Gabriel skotted til Oline, som laa bagerst, med Ansigtet tæt op mod Væggen og sov som et Murmeldyr. Hvad Slags Morshjærte hun maa ha, som sover lige godt, tænkte Sjur Gabriel, idet han la sig tilrette igjen. Men han fik ikke sove. Han laa og hørte paa det rustne, skurrende Støn, der for hvert Aandedræt regelmæssig trængte ud af Vesle-Gabriels Strube. Sjur Gabriel syntes tilsidst, de ligned Lyden af Kirkeklokken, naar den ringed ved Begravelser.

Næste Dag fik Vesle-Gabriel ikke følge med Faren i Marken.

Da Sjur Gabriel vendte hjem for at spise Non, slæbte Gutten sig hen til ham, hæved Armene og sa: «Vesle-Gabriel æ trøit, han ve sta legja seg.»

Ud paa Eftermiddagen blev det værre med ham. Han laa paa Ryg og rørte sig ikke. Lyden i Halsen gik over til en tør, skarp Rallen. Pludselig brød der frem af ham et langt, hikkende Skrig, og saa blev han liggende som før.

Smaa-Adna blev saa angst, at hun styrted ud af Stuen og sprang afsted efter Faren.

Der gik vel en tyve Minutter, før hun kom tilbage med Sjur Gabriel. De havde løbet hele Vejen og var ganske forpustet, da de naadde Huset.

Da Sjur Gabriel kom ind i Stuen og saa Barnet i Sengen, var det ligesom han fik et Slag under Hjærtekulen. Han fo'r bagover, og en gusten Bleghed bredte sig paa hans Ansigt. Knæerne skjaly, og han svingled som en drukken Mand. Han kunde næsten ikke gjenkjende Vesle-Gabriel, saa forandret var han bleven paa disse to-tre Timer. De slappe Ansigtstræk, den fugleskriglige Rallen, de halvbrustne Øjne, den smale, skarpe Næse og saa dette marterfulde, taalmodige

Præg – aa, hvor han hørte og saa det altsammen i et eneste Nu, og hvor det skar ham gennem Sjælen.

Som en Søvnjænger gik han hen til Sengen og bøjede sig over Gutten.

«Kor æ da vorte mæ han Vesle-Gabriel?» mumlede han med bævende Læber.

I det samme faldt en varm Taare paa Vesle-Gabriels Pande. Han løftede Øjnene mod Faren, saa et Øjeblik paa ham med et Udtryk sa fuldt af Kjærlighed og Hjælpeløshed, at Sjur Gabriel følte det som om Sjælen smelted og vilde flyde ud af ham.

Vesle-Gabriel forsøgte at løfte Armen. Den faldt to Gange tilbage. Men endelig fik han den op, tog med sine smaa, brændende Fingre om Farens Haand, førte den til sine Læber og kyssede den.

Sjur Gabriel sank paa Knæ, skjulte Ansigtet mod Sengestokken, og blev liggende lidt uden at gi en Lyd fra sig.

Saa rejste han sig og bøjede sig atter over Gutten. I dette Øjeblik fik Vesle-Gabriel et Anfald som det, der havde skræmt Smaa-Adna, saa at hun var styrtet efter Faren. Denne Gang var det heftigere og langvarigere. Sjur Gabriel holdt paa ham og jamrede sig stille. Han trodde, at Gutten holdt paa at opgi Aanden.

Da det var over, sprang Sjur Gabriel hen og rev Sjøtrøjen ned af Væggen. «Eg faa sø te Bydn ette Doktor,» sa han. «Fylg mæ Guta!»

Nils og Magne, der var kommen ind fra Marken, stod ved Fodenden af Sengen og saa paa Broren med forskræmte Miner. Nu løb de mod Døren og sa: «So lyt me gjera Klæabyte.»

«Inkje noke Klæabyte!» raabte Sjur Gabriel.

Gutterne trev sine Huer og skyndte sig efter Faren, der i fuldt Løb fo'r afsted til Sjøen.

Da Sjur Gabriel naadde Byen, var Klokken 7. Han la til ved Skudsvigbryggen, for Distriktslægen, han skulde søge, bodde paa Sandvigsvejen. Under hele Turen havde han ikke mælt et Ord og rodd, saa det fossed om Baadstavnen. Nils og Magne havde ogsaa tat i alt, hvad de orked. Da de la Aarene ind, drypped Sveden af dem alle tre.

Sjur Gabriel havde ikke Held med sig. Distriktslægen var bortrejst, og den, han blev vist til nede paa Øvregaden, var i Middagsselskab. Derfra gik han til en tredje, der bodde paa Torvet. Ikke hjemme. Den fjerde, han kom til, var ude i Praksis. Den femte var gammel og træt og taalte ikke at ta ud paa Sjøen saa sent om Aftenen. Og allevegne spurgte de ham, hvorfor han ikke vendte sig til ham, det hørte til at rejse, Distriktslæge Pedersen i Sandvigen.

Sjur Gabriel kunde ha hylet af Fortvilelse. Det grov og naged ham inde i Brystet, og hele Tiden syntes han, han hørte Vesle-Gabriels rallende Aandedræt i sine Øren. Det stak og svidde i Svælget, og han havde en Fornemmelse, som om der var strødd Sand paa Tungen.

Da han kom til det sjette Sted nede i Vejten, blev han vist ind i en Bagstue, hvor han midt foran sig saa Ryggen af en Mand, som sad bøjet over Bordet og skrev med Hodet mellem to brændende Lys. Det varte en Evighed, syntes Sjur Gabriel, før han retted sig op, drejed sig halvt i Sædet og spurgte, hvad godt.

Sjur Gabriel forklarte sit Ærinde.

«Hm,» sa saa Doktoren uden at lægge Pennen fra sig. «Det er en lang Vej. Klokken er straks 9.»

«Du ska faa ein Speisedale,» sa Sjur Gabriel, der var bleven staaende borte ved Døren.

«En Specidaler – ja, ved Du hva, min goe Mand, det er ingen Betaling for slik en Strabads paa aaben Baad –»

«Du ska faa to, bære Du ve kobma trakst.»

«Hvorfor gaar Du ikke til Pedersen–Distriktslæge Pedersen i Sandviken? – Det er jo ham, som er Doktor paa de Kanter.»

Saa fortalte Sjur Gabriel, at Pedersen var bortrejst, og at dette var det sjette Sted, han var bleven vist til, og endte med at sige: «Du ska faa to Speisedale, to

aa sytti Skjeling – da æ alt, ka eg heve – bære Du ve kobma trakst.»

Doktoren la Pennen fra sig og rejste sig.

«Der blir vel ingen anden Raad – naar det er saadan fat –. Fanden til ækkel Tid –. Hvor har Du Baaden din?»

«I Skutevikjen.»

«Jysses bevare mig – i Skudevigen! Nu har jeg aldrig hørt paa Magen! Hvorfor lægger han ikke til ved Triangelen, naar han vil ha ordentlige Folk med sig? – Traske helt ud i Skudevigen –»

Under disse Sætninger, som undslap ham med Mellemrum og blev mumlet halvhøjt hen i Luften, havde han ombyttet sine Tøfler med et Par Støvler og trukket Overfrak paa.

«Styg Lyd i Halsen, sier han – vanskeligt for at puste –.» Han trak ud en Skuffe, tog noget op og putted det i Lommen. Saa stak han til sig en Medicinflaske, greb sin Hat og sa til Sjur Gabriel, at det var bedst, han gik ud og fik fat paa Gadedøren, før han slukte Lysene.

Kort efter var de paa Gaden.

Det var en smuk Aften. Himlen var skyfri, og det faldende Tusmørke havde endnu ikke faat Bugt med det svindende Dagslys. De gik afsted i Taushed. Sjur Gabriel foran med lange Skridt, næsten løbende. Hver Øjeblik vendte han sig om og saa efter Doktoren. Denne havde Møje med at følge ham. Han raabte til ham, at han ikke maatte sprænge ham.

«Da hasta,» svarte Sjur Gabriel uden at sagtne sine Skridt.

Da de naadde Baaden, fandt de Nils og Magne sovende, den ene siddende sammenrullet paa en Tofte med Armene om Hodet, den anden liggende agterud. Sjur Gabriel raabte til dem, at de skulde sætte sig til Aarene, og et Minut efter havde de stødt fra, og var paa Hjemvejen.

Sjur Gabriel rodde med en Kjæmpes Kræfter. Hver Gang Doktoren agterud slog Ild paa sit Fyrtøi for at tænde sin Pibe, saa han, at Ansigtet foran ham var mørkerødt, og at Øjnene var sprængte og lyste som graagule Gløder.

Han begyndte at udspørge ham nærmere om Barnets Sygdom, om hvor længe det havde varet, og hvordan det havde artet sig.

«Det høres, som det kunde være Strubehoste,» sa han saa, da Sjur Gabriel havde git Svar, og ved sig selv tænkte han: «Ungen er færdig, den.»

«Han hosta inkje,» sa Sjur Gabriel.

«Nej, de hoster ikke med Strubehoste,» svarte Doktoren.

«Han æ vel faarlæ, dan Sjukdommen?» sa saa Sjur Gabriel med en Stemme, som brast over.

«Ja, det er et Svin af en Sygdom!» udbrød Doktoren.

Sjur Gabriel var taus et Par Minutter. «Trur Du inkje, du kan hjælpa han Guten min?» arbejded det sig møisommelig frem over hans tørre Læber.

«Vi faar se, min goe Mand – vi faar se, hvad en Aareladning kan gjøre.»

Siden blev der ikke vekslet flere Ord mellem dem. I Taushed la Sjur Gabriel til ved Hellemyrsnøstet, betydted Nils, at de skulde gjøre Baaden fast i Nøstetiljerne og skyndte sig opover Bakkerne. Doktoren, som af Sjur Gabriels Svar i Baaden forstod, at der var Fare paa Færde, anstrengte sig af yderste Evne for ikke at sinke ham. Da de var en ti–tolv Skridt fra Hytten, traf et besynderligt Skrig deres Øren.

«Hva–for–noe! Galer Hanerne paa denne Tid paa disse Kanter eller hvad er det?» spurgte Doktoren studsende. Sjur Gabriel blev ved at gaa uden at svare. Det snørte sig sammen i Brystet paa ham, og han fik en Fornemmelse i Halsen, som skulde han kvæles, mens det sortned for hans Øjne.

I den aabne Kjøkkendør stod Smaa-Adna og græd. Hun gik afvejen for Faren og Doktoren uden at spørge eller tale.

Inde i Stuen sad Oline og rokked med Overkroppen og pilled paa sit Forklæde. Paa Bordet brændte et Talglys, stukket ned i en Flaske. Doktoren tog Lyset, gik hen til Sengen og saa paa Barnet, som nu laa stille og pusted tungt, mens Brystet gik op og ned. Han rakte Lyset til Sjur Gabriel og bad ham holde det, saa han kunde se, gav sig derpaa til at føle paa Barnets Haanded og Fødder og trak tilsidst det ene Øjenlaag op for at betragte Pupillen.

«Der er intet at gjøre,» sa han sagte, idet han retted sig op. I det samme trængte det forrige Hanegal ud af Vesle-Gabriels rallende Strube, vildere, skarpere, langvarigere end det forrige, med en hjærteskjærende Klang av

Jammer og Klage. Oline slog Hænderne om Hodet. Doktoren bøjede sig ned over Vesle-Gabriel.

«Kadn du inkje hjelpe han Guten min?» spurgte Sjur Gabriel, der stod stiv som en Støtte med Lyset i den fremrakte Arm.

«Her kan intet Menneske hjelpe,» svarte Doktoren mørk. «Det er snart forbi.»

Sjur Gabriel gav Lyset til Oline.

«Har han havt disse Skrig længe?» spurgte Doktoren.

«Et Par Timers Tid,» mente Oline. «Men dei æ vorte værre aa værre.»

Sjur Gabriel bøjede sig over Gutten, der pusted svagere og svagere. Med ét rakte Vesle-Gabriel Armene i Vejret, fakkede Faren om Halsen, saa paa ham med et gjenkjendende, dødstræt, angstfuldt Blik, og, idet det forrige Skrig atter brød ud af ham, løftede han sig, idet han satte Hælene haardt imod og skjød Brystet højt i Vejret, vred sig til Siderne og faldt saa tilbage med lukkede Øjne. Hans Ansigt var askegraat med blaa Striber under Øjnene og badet i Sved. Munden stod aaben, og en Mængde Skum væltede ud over Læberne. Han laa lidt og pusted næppe hørlig, Øjnene aabnedes vidt, og Pupillerne flaktede urolig. Saa drog han et langt, pibende Suk, der kom en krampagtig Skjælven i Ansigtsmusklerne, som flyttede sig ned over hele Legemet. Saa strakte han Lemmerne og blev ganske stille.

Doktoren la Tommelfingeren paa hans Øjne og trykkede dem til, klemte saa Munden sammen.

«Det er forbi,» sa han og flyttede sig bort fra Sengen.

Sjur Gabriel foldede Hænderne, holdt dem op over sit Hode og sa med høj Røst: «Nu lover alle Gud!» – de selvsamme Ord, som var undsluppet ham hin Nat, da han hørte Vesle-Gabriels første, spæde Skrig. Han tænkte i dette Øjeblik kun paa, at Gutten var forløst fra sine forfærdelige Lidelser, og det strøg gennem hans Sind som en Svalelse.

XVII

Doktoren var borte. Han havde ingen Betaling villet ha. Oline og Nils skydsed ham. Smaa-Adna og Magne havde grædt sig i Søvn, og Sjur Gabriel sad foran Sengen og betragted Vesle-Gabriel, mens han hvert Øjeblik aftørred en blaalig Vædske, som blev ved at flyde ud af Guttens Mund. Han havde vasket hans Ansigt og Hænder i lunkent Vand, git ham en ren Skjorte paa og foldet hans Hænder over Brystet.

Saa havde Vorherre altsaa alligevel tat Gutten fra ham.

Nu maatte han vel være hevnet, den strenge, gromme Gud deroppe.

Han var som en fortærende Ild over Synden, stod der skrevet etsteds.

Det havde altsaa været galt altsammen. Hele Regnestykket fejlt og forkjert. Gud tilgav altsaa ikke, men straffed, straffed, straffed.

«Sandelig, Du skal ikke slippe derfra, før Du har betalt den sidste Hvid,» havde han ogsaa læst etsteds.

Nu var den sidste Hvid betalt. Nu var der ikke mere at ta.

Hans eget Liv? – Aa, hvor gjerne Vorherre maatte ta det! Det vilde være den største Velgjerning, der kunde times ham i Verden herefterdags. Saa fandt han jo Vesle-Gabriel igjen.

Men om han nu blev afvist? – Om Vorherre ikke vilde vide af ham, men stødte ham ned i Helvede til de fordømte? –

Nej – men det kunde han jo ikke, for nu var han jo hevnet, nu var jo Skylden betalt, betalt til den sidste, den dyreste Hvid. Han blev siddende og stirre paa Barnet og arbejded videre med de samme Tanker. Det skjød dunkelt op inde i ham, at naar Vesle-Gabriel var begravet, vilde han rejse alene over til Salhus, købe sig en Flaske Brændevin, ro midt ud paa Fjorden, hvor den var dybest, binde en stor, tung Sten om sig, tømme Flasken paa én Gang og saa vælte sig ud over Baadrælingen. Han fatted ikke nogen bestemt formet Beslutning om det, men Forestillingen virked alligevel dulmende paa ham.

Ret som han sad, foregik der noget besynderligt med ham. Han vidste ikke længer, at Vesle-Gabriel var død, men han syntes, det var hin Sommernat for

snart syv Aar siden, da Gutten havde havt Krampe, og han havde reddet ham ved det varme Bad. Nu laa han der og blunded og fik snart et Anfald igjen, og saa skulde han bære ind Baljen med det varme Vand og putte ham ned i det med Klærne paa, og saa vilde det gaa over, og Gutten bli frisk igjen. Det varme Vand stod i Beredskab ude i Gruen. Baljen laa hvælvet under Kjøkkenbordet, og straks Gutten begyndte at røre paa sig, skulde han springe efter det. Dette sad han og ventede paa Time efter Time med Blikket ufravendt rettet paa Vesle-Gabriels Ansigt.

Lyset brændte ned og gik ud. Men han mærked det ikke. Dagen var forlængst begyndt at gry. Han sad i samme Stilling, da Oline og Nils kom tilbage fra Byen.

Oline gik hen til Sengen og stod og saa paa Vesle-Gabriel. Pludselig slog hun Hænderne for Ansigtet, bøjede sig sammen og brast ud i Graad, idet hun sa:

«Dettana æ Straf øve mit synnige Liv!»

Da først løstes Sjur Gabriel af sin hallucinerede Tilstand. Han saa sig om i Stuen, fo'r sig med Haanden gennem Haaret og husked det hele.

Samme Dag som Vesle-Gabriel var bleven begravet, rejste Sjur Gabriel over til Salhus. Da han sent om Aftenen vendte tilbage, forlod han Baaden uden at fortøje den. Sjanglende og salmesyngende gik han op over Bakkerne med en halvfylt Brændevinsflaske under Armen. Ret som det var, stod han stille og drak af den. Om Morgenen fandt Oline ham snorksovende paa Gulvet ude i Kjøkkenet med Hodet oppe i Gruen.

Fra den Dag drak baade Manden og Konen paa Hellemyren.

Noter:

[n1.](#) *Forfatternote:* Mosejord

[n2.](#) *Forfatternote:* Hovedtøj for Bondekoner

[n3.](#) *Forfatternote:* Skjørtet

[n4.](#) *Forfatternote:* Gaarde kaldes i Bergen de trange Gyder, der fra Strandgaden i Mængde skraaner ned mod Vaagen (Havnen) og ender med Bolværk og Baadtrappe. Her findes Beboelseshuse, Pakhuse, Udsalg og Beværtninger

- [n5.](#) *Forfatternote:* Dævels
- [n6.](#) *Forfatternote:* Tag hende nu igjen! ☹: Se, hvor Du nu faar hende fat igjen!
- [n7.](#) *Forfatternote:* Stril, Havbonde i Omegnen af Bergen
- [n8.](#) *Forfatternote:* Fejekost af Kviste
- [n9.](#) *Forfatternote:* Vi er ikke
- [n10.](#) *Forfatternote:* ... som nogen anden
- [n11.](#) *Forfatternote:* Den ene er en Tosk
- [n12.](#) *Forfatternote:* bløde
- [n13.](#) *Forfatternote:* du maa give otte
- [n14.](#) *Forfatternote:* daarlig
- [n15.](#) *Forfatternote:* Rulle
- [n16.](#) *Forfatternote:* Hold Dig ved Baaden
- [n17.](#) *Forfatternote:* Jeg kommer straks igjen
- [n18.](#) *Forfatternote:* Færgemændene
- [n19.](#) *Forfatternote:* Som snarest ☹: et Snarærinde
- [n20.](#) *Forfatternote:* Sig det da ☹: det maa Du nok sige
- [n21.](#) *Forfatternote:* Det er vel saa
- [n22.](#) *Forfatternote:* Jeg maa ellers afsted igjen straks paa Timen
- [n23.](#) *Forfatternote:* Maanen er god for dem, som er paa Søen
- [n24.](#) *Forfatternote:* Og nu skulde jeg have kjøbt noget smaat at have hjem med til Børnene
- [n25.](#) *Forfatternote:* Knap
- [n26.](#) *Forfatternote:* forskjelligt
- [n27.](#) *Forfatternote:* derfor
- [n28.](#) *Forfatternote:* Denne
- [n29.](#) *Forfatternote:* 80 Øre, en Ort 24 Skilling
- [n30.](#) *Forfatternote:* fortryder
- [n31.](#) *Forfatternote:* Bergensk Gadesprog: I
- [n32.](#) *Forfatternote:* noget

- [n33](#). *Forfatternote:* syd i Byen. Bergen ligger syd for Hellen
- [n34](#). *Forfatternote:* Verden
- [n35](#). *Forfatternote:* Græsmarken
- [n36](#). *Forfatternote:* *Almindinger* kaldes i Bergen de meget brede, nu tildels beplantede Bakkepladser, der paa mange forskellige Steder fra de højereliggende Gader skraaner nedover mod de lavereliggende. Almindingerne har Husrækker paa begge Sider, der i Afstand ser ud som de er bygget paa Terasser
- [n37](#). *Forfatternote:* Et stivt, uldent Sengetæppe
- [n38](#). *Forfatternote:* Loftet
- [n39](#). *Forfatternote:* tuder
- [n40](#). *Forfatternote:* Hvad er det, som plager Dig?
- [n41](#). *Forfatternote:* din elendige Moder
- [n42](#). *Forfatternote:* Verden
- [n43](#). *Forfatternote:* Brystet
- [n44](#). *Forfatternote:* Foraarsarbejdet i Marken
- [n45](#). *Forfatternote:* Nu maa vi ind og finde noget at binde om Hodet dit
- [n46](#). *Forfatternote:* Brønden
- [n47](#). *Forfatternote:* Bare ikke tumle det bort
- [n48](#). *Forfatternote:* Vi fik Mellemmad hos hende ogsaa
- [n49](#). *Forfatternote:* Det er blevet saa mildt i Vejret
- [n50](#). *Forfatternote:* Blaar
- [n51](#). *Forfatternote:* Veerne
- [n52](#). *Forfatternote:* Skipper! Skipper! (Navnet) Vil du holde Kjæft, din Hylehund!
- [n53](#). *Forfatternote:* Man skulde tro, de gik ud paa at knuse Døren
- [n54](#). *Forfatternote:* Stygt Vejr
- [n55](#). *Forfatternote:* Humør (Lune)
- [n56](#). *Forfatternote:* Jo, jo, det gaar forskjelligt til her i Verden

- [n57.](#) *Forfatternote:* Naar det gjælder en saadan Sag – Barnsnød
- [n58.](#) *Forfatternote:* Fanden
- [n59.](#) *Forfatternote:* Karter
- [n60.](#) *Forfatternote:* Skade
- [n61.](#) *Forfatternote:* Aa jomæn maa Du smage paa det nykjærkede Smør, alligevel, og her er Sildesuppe. – Spis nu, mens den er varm
- [n62.](#) *Forfatternote:* De smaa Fingre – den lille Næse – han har Negle. Jeg tror, der er Haar under Huen hans
- [n63.](#) Tak.»] *rettet fra:* Tak. (*manglende anførselstegn*)
- [n64.](#) *Forfatternote:* Høbjergningen
- [n65.](#) *Forfatternote:* Græsmark
- [n66.](#) *Forfatternote:* Leddet
- [n67.](#) *Forfatternote:* Spær, der bruges til opretstaaende Lad, hvorpaa Høet tørres i Marken
- [n68.](#) *Forfatternote:* Ret nu er det Tid at staa op
- [n69.](#) *Forfatternote:* Du maa tie stille
- [n70.](#) *Forfatternote:* Klædningsstykke med Trøje og Bukse i et
- [n71.](#) *Forfatternote:* har tumlet sig bort
- [n72.](#) *Forfatternote:* Maade
- [n73.](#) *Forfatternote:* Maa jeg gjøre alt andet, saa vinder jeg over dette med
- [n74.](#) *Forfatternote:* Kom nu ikke Sildeslo (Sildeaffald) i Grøden igjen ligesom sidst, Mor havde været sør (syd) i Byen. Far var i Stand til at bli sint
- [n75.](#) hans] *rettet fra:* hns (*trykkfeil*)
- [n76.](#) *Forfatternote:* Trælé
- [n77.](#) Gabriel] *rettet fra:* Gabrel (*trykkfeil*)

Amalie Skrams *Sjur Gabriel* er lastet ned gratis fra bokselskap.no